

YÜKSEK LİSANS TEZİ

624

**S. S. Çiçek Yetiştirme ve Satış Kooperatifi
İzmir Mezatında Aylara Göre Piyasaya
Arzedilen Süs Bitkileri Cinsleri ve Toptan
Fiyatlarının 1984 — 1985 Kış Sezonu
(Kasım - Mayıs) İçersindeki Değişimi**

Lanay Birişçi

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Bornova — 1986

İÇİNDEKİLER

	ÖNSÖZ	I
	ŞEKİL LİSTESİ	II
	TABLO LİSTESİ	V
1.	GİRİŞ	1
2.	LİTERATÜR ÖZETİ	2
3.	SÜS BİTKİLERİNİN EKONOMİK DEĞERİ	4
3.1.	Süs Bitkilerinin Dünya Ticaretindeki Ekonomik Değeri	4
3.1.1.	Başlıca Üretici Ülkeler, Üretim Alanları ve Ürettikleri Cins, Tür ve Çeşitler	7
3.1.2.	Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarda Önemli Bazı Kesme Çiçeklerin Fiyatlarının Gelişimi	11
3.1.2.1.	Karanfil	12
3.1.2.2.	Gül	13
3.1.2.3.	Krizantem	15
3.1.2.4.	Gladyöl	17
3.1.2.5.	Lale	18
3.1.2.6.	Gerbera	19
3.1.3.	Süs Bitkileri İhracatı	19
3.1.3.1.	Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Süs Bitkileri ihracatı	20
3.1.3.2.	Avrupa Dışından Bazı Ülkelerin Süs Bitkileri İhracatı	21
3.1.4.	Süs Bitkileri İthalatı	22
3.1.4.1.	Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Avrupa Dışından Yaptıkları Süs Bitkileri İthalatı	23
3.1.4.2.	Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Kendi Aralarında Yaptıkları Süs Bitkileri İthalatı	25
3.1.5.	Pazarlama Kanalları	28
3.2.	Süs Bitkilerinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri	33
3.2.1.	Süs Bitkileri Üretim Alanları ve Başlıca Üretim Şekilleri	34
3.2.1.1.	Süs Bitkileri Üretim Alanları	34
3.2.1.2.	Başlıca Üretim Şekilleri	37

3.2.2.	İhracat	39
3.2.3.	İthalat	42
3.2.4.	Önemli Bazı Kesme Çiçeklere Ait Fiyatların 1981-1983 Yılları Arasında Aylara Göre Dağılımı	42
3.2.5.	Pazarlama Kanalları	44
4.	S.S. ÇİÇEK YETİŞTİRME VE SATIŞ KOOPERATİFİ İZMİR MEZATINDA AYLARA GÖRE PİYASAYA ARZEDİLEN SÜS BİTKİLERİ CİNS, TÜR ve ÇEŞİTLERİNE AİT FİYATLARIN 1984-1985 KIŞ SEZONU (KASIM-MAYIS) İÇERSİNDEKİ DEĞİŞİMİNE AİT ARAŞTIRMALAR	49
4.1.	Materyal ve Yöntem	49
4.2.	Kış Sezonunda Mezata Arzedilen Süs Bitkileri Cins, Tür ve Çeşitlerine Ait Fiyatların Aylara Göre Dağılımı	59
4.2.1.	Karanfil	59
4.2.2.	Gül	61
4.2.3.	Krizantem	63
4.2.4.	Glayöl	68
4.2.5.	Lale	69
4.2.6.	İris	71
4.2.7.	Mis Zambağı, Nerine ve Dalya	72
4.2.8.	Diğer Soğanlı, Yumrulu, Rizumlu Kesme Çiçekler	74
4.2.9.	Orkide Çeşitleri	77
4.2.10.	Gerbera , Sterliçya, Anturyum ve Atatürk Çiçeği	78
4.2.11.	Mevsimlik Çiçekler	80
4.2.12.	Ağaççık ve Çalı Formunda Çiçekli Bitki Dalları	82
4.2.13.	Kurutulmaya Uygun Kesme Çiçekler	83
4.2.14.	Yeşillikler	84
4.2.15.	Saksı Bitkileri	85
5.	SONUÇ ve ÖNERİLER	86
6.	ÖZET	88
	SUMMARY	89
	KAYNAKÇA	90
	EK: 1950-1986 Yılları Arasında Döviz Alış Kurları	92

ÖNSÖZ

Süs bitkileri ülkemizde yeni gelişmekte olan ve mevcut ekonomik potansiyeli ile ilgi çekmeye başlayan bir sektör durumundadır. Gelişmiş Ülkelerde bu sektörle ilgili üretim miktarı, fiyat değişimi, ithalat, ihracat gibi veriler devlet istatistik enstitüleri ve çiçek mezatları tarafından saptanarak her yıl yayınlanmaktadır. Oysa ülkemizde sadece yıllık ithalat ve ihracat değerleri ihracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME) tarafından yayınlanmakta diğer bilgiler konusunda üreticinin yararlanacağı bir kaynak bulunmamaktadır.

Bir işletmenin gelecek yılki üretim programını yapması pek çok faktöre bağlıdır. Bu faktörlerden biri ürettiği ürünün yaklaşık kaç lira kar getireceğidir. Bu da en az bir yıl önceki fiyatların değişimini bilmekle olasıdır.

Bu nedenlerle yüksek lisans tezimi hazırlarken sarfedeceğim çabanın, üreticilere de orijinal bir konuda yararlı olmasını düşünerek; böylesi bir araştırmaya yöneldim. Ayrıca bu konuda ilerde çok daha kapsamlı ve daha yararlı çalışmalar yapılacağına inanıyorum.

Bir öncü olarak yaptığım bu çalışmalar sırasında Peyzaj Mimarlığı Bölümünün tüm olanaklarından yararlanmamı sağlayan Sayın Bölüm Başkanı Prof.Dr. Aysel BAYRAKTAR'a, tezi başından beri yönlendiren, izleyen ve sonuçlandırılmasına yardımcı olan Sayın Doç.Dr. Adnan HATİPOĞLU'na ve çalışmalarım da destek olan tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ayrıca gözlemlerim sırasında S.S. Çiçek Yetiştirme ve Satış Kooperatifi İzmir şubesinde bana yardımcı olunmasını sağlayan Kooperatif Başkanı Sayın Mehmet Okul ve Kooperatifin İzmir Şubesi Müdürü Sayın Önder Çamdalı ve tüm kooperatif çalışanlarına da teşekkürlerimi iletirim.

Şubat, 1986

Tanay BİRİŞÇİ

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Avrupa Dışından Yaptıkları Süs Bitkileri İthalatının Genel Durumu	24
Şekil 2. Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Kendi Aralarında Yaptıkları Kesme Çiçek İthalatının Genel Durumu	26
Şekil 3. Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Kendi Aralarında Yaptıkları Canlı Bitki İthalatının Genel Durumu	27
Şekil 4. Pazar Yerinde Üreticiden Tüketicie Direk Satışlarda Kullanılan Bir Araç	29
Şekil 5. Rijnburg'daki "Flora Çiçek Mezatı"	30
Şekil 6. Rijnburg'daki "Flora Çiçek Mezatı"nın Deposunda Satışa Sunulacak Çiçekler	30
Şekil 7. Önemli Kesme Çiçek Türlerinde Fiyatların Aylara ve Yıllara Göre Değişimi	45
Şekil 8. Çiçek Pazarlama Kanalları	46
Şekil 9. Çiçeklerin Mezata Taşınmasında Kullanılan Kasalar	49
Şekil 10. Mezat Salonunda Satış Anı	50
Şekil 11. Mezat Deposunda Kasalar İçinde Kesme Çiçekler	51
Şekil 12. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Değişik Karanfil Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	59
Şekil 13. Mezatta Karanfil Satışları	60
Şekil 14. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Değişik Gül Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	61
Şekil 15. Mezatta Gül Satışları	62

Şekil 16. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Büyük Çiçekli Krizantem Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	63
Şekil 17. Büyük Çiçekli Krizantem Çeşitleri Satışları	64
Şekil 18. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Sprey Krizantem Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	65
Şekil 19. Sprey Krizantem Satışları	66
Şekil 20. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Ürümcek ve Ponpon Krizantem Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	67
Şekil 21. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Glayöl Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	68
Şekil 22. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Lale Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	69
Şekil 23. Perakendeciler Tarafından Satın Alınmış Lale Demetleri (Kala ve Sterliçya ile Birlikte)	70
Şekil 24. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında İris Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	71
Şekil 25. Mezatta İris Satışları	72
Şekil 26. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Zambak, Nerine ve Dalya Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	73
Şekil 27. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Diğer Soğanlı, Yumrulu, Rizomlu Kesme Çiçeklere Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	74
Şekil 28. Mezatta Kala Satışları	75
Şekil 29. Mezatta Frezya Satışları	75
Şekil 30. Mezatta Sümbül Satışları	76

Şekil 31. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Orkide Çeşitlerine Ait Aylık Ortalama Bir Adedinin Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	77
Şekil 32. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Gerbera, Sterliçya, Anturyum ve Atatürk Çiçeklerine Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	78
Şekil 33. Mezatta Sterliçya Satışları	79
Şekil 34. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Şebboy, Hüsnüyusuf, Lahana Çiçeği ve Menekşenin Aylık Ortalama Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	80
Şekil 35. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Susi, Medina ve Papatyaya Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	80
Şekil 36. Mezatta Susi Satışları	81
Şekil 37. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Ağaççık ve Çalı Formunda Çiçekli Bitki Dallarına Ait Aylık Ortalama Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri	82
Şekil 38. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Kurutulmaya Uygun Kesme Çiçeklere Ait Aylık Ortalama Fiyatların Maximum ve Minimum Değerleri	83
Şekil 39. Mezatta Bahar Yıldızı Satışları	84
Şekil 40. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Yeşilliklere Ait Ortalama Fiyatların Maximum ve Minimum Değerleri	84
Şekil 41. Mezatta Çiçek Satışları	85

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. 1977 Yılında Avrupa'da Tüketilen Süs Bitkilerinin Tüketim Oranları ve Parasal Değerleri	5
Tablo 2. Bazı Avrupa Ülkelerinde 1950-1984 Yılları Arasında Süs Bitkileri Üretiminin Parasal Değeri ve 1970 Yılı 100 Olarak Kabul Edildiğinde % Değişimleri	6
Tablo 3. Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Süs Bitkileri Üretim Alanları (ha)	8
Tablo 4. Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarında 1960-1984 Yılları Arasında Kesme Çiçek ve Saksı Bitkileri Yıllık Toplam Parasal Değerlerinin Gelişimi	10
Tablo 5. Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1984 Yılında Arzedilen Kesme Çiçek Cinslerinin Parasal Değerlerinin Mezatta Pazarlanan Tüm Kesme Çiçek Parasal Değerlerine Göre % Oranları	10
Tablo 6. Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Karanfil Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi	12
Tablo 7. Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarında 1970-1984 Yılları Arasında Arzedilen Önemli Gül Çeşitlerine Ait Miktarlar ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi	14
Tablo 8. Batı Almanya'da 1951-1980 Yılları Arasında Kişi Başına Süs Bitkileri Tüketiminin Değerleri	15
Tablo 9. Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Krizantem Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi	16
Tablo 10. Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Glayöl Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi	17
Tablo 11. Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Lale Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi	18
Tablo 12. Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Gerbera Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi	19

Tablo 13. Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin 1960-1984 Yılları Arasında Yaptıkları Süs Bitkileri İhracatı	20
Tablo 14. 1982-1983 Yıllarında İsrail'in Süs Bitkileri İhracatı	21
Tablo 15. 1982-1983 Yıllarında ABD'nin Süs Bitkileri İhracatı	21
Tablo 16. 1982-1983 Yıllarında Japonya'nın Süs Bitkileri İhracatı	22
Tablo 17. Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin 1960-1984 Yılları Arasında Yaptıkları Süs Bitkileri İthalatı	22
Tablo 18. Batı Batı Avrupa Ülkelerinde Tüketicinin Kesme Çiçek ve Saksı Bitkilerini Sağladığı Kanalların, Tüketim Kanalları Toplam Değeri 100 Olarak Kabul Edildiğinde, % Olarak Oranları	32
Tablo 19. 1978 Yılında Bazı Batı Avrupa Ülkelerinde Kişi Başına Kesme Çiçek, Yeşillik ve Saksı Bitkileri Tüketimi	33
Tablo 20. Çiçek Üreticilerinin İllere ve Yıllara Göre Dağılımı	35
Tablo 21. Bazı İllerde Çiçek Üretimine Ayrılan Sera Alanları	35
Tablo 22. Ülkemizde Serada Üretimi Yapılan Bazı Önemli Kesme Çiçeklerin İllere Göre Dağılımı	36
Tablo 23. Kesme Çiçek Türlerinin Toplam Satış İçinde % Oranları	38
Tablo 24. Türkiye'nin 1983-1985 Yılları Arasında İhracatını Yaptığı Süs Bitkilerinin Miktarları ve Parasal Değerleri	40
Tablo 25. Türkiye'nin 1983-1985 Yılları Arasında İthalatını Yaptığı Süs Bitkilerinin Miktarları ve Parasal Değerleri	43
Tablo 26. Çiçek Satışlarının İllere Göre Dağılımı	47
Tablo 28. Mezat Satışlarının İzlenmesini Kolaylaştırmak Amacıyla Hazırlanan Tabloya Fiyatların İşlenmesi	53
Tablo 29. Her Mezat Günü İçin Değerlerin Tek Demet veya Tane Fiyatının Deftere İşlenme Şekli	54
Tablo 30. Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Mezata Gelen ve Satışları İzlenen Süs Bitkileri Cins, Tür ve Çeşitleri	54
Tablo 31. Mezatta Satışa Çıkarılan Kesme Çiçek, Yeşillik ve Dalların Bir Demetinde Bulunması Gereken Miktar ve Demet Sayıları	57
Tablo 32. Eylül 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında İzmir ve Çevresinin İklim Durumu	58

1. GİRİŞ

Değişik iklim ve ekolojik koşullara sahip ülkemizin Karadeniz dışındaki kıyı kesimleri kış aylarında sera ya da açıkta çok değişik süs bitkilerinin üretimine olanak sağlar. Ama günümüzde yeterli ve kaliteli üretim yapılamaması nedeni ile üretim büyük ölçüde iç pazara yönelik olmaktadır. Oysa Avrupa ülkelerinin istediği düzeyde ve kalitede üretim yaparak dış pazarda bir İsrail gibi söz sahibi olabiliriz.

Türkiye'de iç fiyatların dengelenebilmesi; üretimin ihracata yönelerek çiçekçiliğin ülke ekonomisine katkısının sağlanabilmesi, üretimin arttırılması ve kalitenin düzeltilmesi ile gerçekleştirilir. Üretimin arttırılabilmesi ise birim alandan elde edilen verimin arttırılmasıyla sağlanabilir. Birim alandaki verimi arttırmak da üretim ve yetiştirme tekniğinin iyi bilinmesine bağlı olduğu gibi dış ülkelerde yapılan mevcut çalışmaların ülkemiz koşullarına doğru ve gerçekçi bir yorumla aktarılmasına bağlıdır.

Üretimin arttırılmasında yeni üretim alanları ve yeni üreticilerin bu sektöre katılması önemli bir faktördür. Özellikle üretime yeni başlayan üreticilerin daha iyi kazanç sağlayabilmesi bu işe bilinçli olarak girmelerine bağlıdır. Hangi çiçeğin hangi ayda ne kadar değer kazanacağını bazı verilere dayanarak tahmin etmesi işletmeci için zorunlu olan bir planlamadır. Bu planlamada yardımcı olacak veriler gelişmiş ülkelerde Devlet İstatistik Enstitüleri tarafından üreticilere ulaştırıldığı halde ülkemizde henüz bu konuda yayınlanmış en ufak bir broşür dahi mevcut değildir.

Bu eksikliği dikkate alarak yapılması öngörülen bu çalışma, kendi sınırları içersinde, özellikle fiyatların yüksek olduğu kış aylarında geçide ve zamana bağlı olarak süs bitkilerindeki fiyat değişimlerinin

sunulması ile üretici bir önceki sezonda hangi ayda hangi çeşidin ne kadar fiyata satıldığına dair bilgilere sahip olacaktır. Bu bilgilerin yardımı ile üretici kendi yetenek; tecrübe ve stratejik görüşlerine göre kendi kapital işgücü olanaklarını da dikkate alarak gelecek sezonun planlarını daha güvenceli yapma şansına sahip olacaktır.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Türkiye'de süs bitkileri üretim ve pazarlamasındaki gelişmeler çok yeni olduğundan bu konuda yapılmış çok fazla araştırmaya rastlanılmamaktadır.

Osmanlıoğlu ve Adsan (1970), Türkiye çiçekçiliğinin genel durumunu, ihracat olanaklarını incelemiştir. Türkiye'nin özellikle kış aylarındaki iklimi ve ışık yoğunluğu açısından, diğer ülkelere göre üstün olmasına karşın, üretim tekniklerindeki eksiklikler, ithalatçı ülkelere uzaklık, üretim ve pazarlamadaki deneyim yetersizliği ve yüksek iç pazar fiyatı gibi nedenlerden dolayı kısa dönemde çiçek ihracatını gerçekleştiremeyeceğini vurgulamıştır (14).

Osmanlıoğlu (1974), çiçekçiliğin kredi gereksinimlerini ortaya koymak amacı ile yaptığı çalışma da, Türkiye'de ekolojik ve ekonomik yönden geniş bir çiçekçilik potansiyeli olmasına karşın, çiçek üreticilerine yeterli teknik ve mali destek sağlanmadığını belirtmiştir. Destek sağlandığında üretimin hızla artacağı, kalitenin yükseltilebileceği ve buna bağlı olarak fiyatların diğer ülkelerdeki düzeye indirilerek ihracat olanaklarının yaratılabileceğini açıklamıştır (15).

Osmanlıoğlu ve Ertürk (1976), Türkiye'de kesme çiçek üretimi, pazarlaması ve pazarlamasının geliştirilme olanaklarına ilişkin yaptıkları çalışmada, üretimin mevsimlere göre değişimini, fiyat ve pazarlama sistemini incelemiş, pazarlama sorunlarının çözümüne yönelik önerilerde bulunmuştur (16).

Manisalı (1976), kesme çiçek ve çiçek soğanı ihracatının geliştirilmesine ilişkin hazırladığı bu çalışmada, Türkiye ve dünya kesme çiçek ve

çiçek soğanı üretimine, tüketimine, ihracat ve ithalatına, satış yöntemlerine, standardizasyon ve fiyat oluşumuna yer vermiştir. Kesme çiçek ihracatına başlayabilmemiz ve yapılmakta olan çiçek soğanı ihracatını arttırabilmemiz için alınması gereken önlem ve öneriler üzerinde durmuştur (13).

Smith (1976), hava taşımacılığı ile çiçek pazarlarındaki gelişmeler, gelişen teknolojinin getirdiği avantajlar, üretici ve tüketici ülkeler arasındaki ilişkiler, önemli üretici ülkeler ve bu ülkelerin ihracatında yıllara göre meydana gelen artışlar ve ihracat organizasyonu hakkında bilgi vermiştir (19).

Alvensleben et al. (1980), Batı Avrupa ülkeleri yanında çiçekçiliği gelişmiş bazı ülkelerin mevsime ve çeşide bağlı olarak arz ve taleplerini, bunları etkileyen faktörleri, kısa orta ve uzun dönemde talepte olabilecek değişimleri incelemiştir (2).

Anon. (1981), "Türkiye Süs Bitkileri Haftası"nda süs bitkilerinin Türk tarımındaki yeri, damızlık, kredi, üretim, pazarlama sorunları, ihracat olanaklarımız ve bunların arttırılması için alınması gereken önlemlere ilişkin bildiriler sunulmuştur (6).

Toprak (1981), İzmir ve çevresinde kesme çiçek üretimini bir grup örnek üretici çerçevesinde ele almış, yetiştirilen kesme çiçek türleri ile pazarlama sistem ve kanallarına ilişkin bilgi vermiştir (20).

Bazı çiçek çeşitlerinde pazarlama masraf ve marjlarını ortaya koyarken, kooperatiflerin etkinliğini vurgulamış; kesme çiçek üretim ve pazarlamadaki sorunlar ve bunlara getirilebilecek çözüm yollarını ele almıştır (20).

Hatipoğlu (1981), Avrupa'da kesme çiçek tüketim miktarları ve bu kesme çiçekleri sağladıkları başlıca ihracatçı ülkelere değindikten sonra Türkiye'nin ihracatını ele almıştır. Türkiye'de kesme çiçek ihracatını

engeleyen faktörler ve ihracatın arttırılabilmesi için alınması gerekli faktörler üzerinde durarak, dünya pazarlama sistemleri hakkında bilgi vermiştir (10).

Otaran (1984), Dünya süs bitkileri üretim alanlarıyla ülkelere göre en çok üretilen çeşitleri, tüketimin ülkelere göre dağılımı ile ihracat ve ithalat durumunu incelemiştir (17).

Hatipoğlu (1985), Avrupa ve Türkiye'de kesme çiçek fiyatları arasındaki farklar, Türkiye'de kesme çiçek üretimin yoğunlaştığı bölgeler ve üretimde karşılaşılan önemli sorunlara değinmiştir (11).

Erkal (1985), Yalova ve çevresinde kesme çiçek yetiştiren bir grup tarım işletmesini incelemiş ve işletmelerin yıllık faaliyet sonuçlarını ortaya koymuştur. Ayrıca söz konusu işletmelerin yıllık faaliyet sonuçlarını en iyi değerlendirebilecek işletme organizasyonunu, doğrusal programlama yöntemi ile saptamıştır (8).

3. SÜS BİTKİLERİNİN EKONOMİK DEĞERİ

3.1. Süs Bitkilerinin Dünya Ticaretindeki Ekonomik Değeri

1975 yılında F.A.O. tarafından yapılan istatistiklere göre tüm dünyadaki tarım ürünlerinin ihracat değeri yaklaşık 120 milyar \$'lık kısmi taze meyve, sebze ve süs bitkilerinden elde edilmiştir. Bununda 1 milyar \$'i yiyecek olarak yararlanılmayan taze süs bitkilerine aittir (1).

1977 indekslerine göre tüm Avrupa'nın tükettiği süs bitkilerinin tüketim fiyatları üzerinden değeri 7,3 milyar \$'dir. Bu tüketimin ülkelere dağılımı aşağıdaki gibidir (2).

Tablo 1: 1977 Yılında Avrupa'da Tüketilen Ss Bitkilerinin Tüketim Oranları ve Parasal Değerleri (2).

lkeler	Tüketim Oranı (%)	Parasal Değer (milyar \$)
Batı Almanya	30	2,2
Fransa	16	1,1
İtalya	14	1,0
Hollanda	8	0,6
Diğer Avrupa lkeleri	32	2,4
TOPLAM	100	7,3

1984 yılındaki İGEME raporlarına göre uluslararası ticarete konu olan ss bitkilerine yapılan harcamalar birçok tahminin üzerinde olup tüm dünya'da yapılan harcamalar toplam 16-20 milyar \$ civarında oynamaktadır (17).

Tablo 2'deki değerlerin incelenmesinden de anlaşılabacağı gibi Batı Avrupa lkelerinde süs bitkileri üretiminin parasal değeri, 1970 yılı kriter olarak alındığında, 1970 yılına kadar daima artışılar kaydetmiştir. Ancak 1970-1984 yılları arasında ise bu değerler Batı Avrupa lkelerinde, Hollanda dışında, zaman zaman düşüşler göstermiştir.

Hollanda'nın süs bitkileri üretiminin parasal değeri diğer ülkelerden farklı olarak önemli ölçüde, 1984 yılında 1970 yılına göre % 403, artmıştır. Bu da Hollanda'nın süs bitkileri i ve dış ticaretinin ne kadar stabil ve gittikçe daha karlı olan bir durum gösterdiğinin kanıtıdır.

Bu retim değerleri İtalya, Avusturya, İsveç, İsviçre dışındaki sekiz ülke için 1983 yılında 6316,8 milyon sfr. değerindedir. Aynı yıl 31 Aralık günü döviz alış değerleri dikkate alınırsa; bu değer 808,36 milyar ₺. na eşdeğerdir. 1985 yılı sonu kur değerlerine göre ise, bu

sekiz Avrupa Ülkesinin süs bitkileri üretiminin parasal değeri 1,75 trilyon ₺. dir. Bu da Türkiye'nin 1986 bütçesinin yaklaşık % 25'i kadardır. Bu üretim değeri içinde çiçek soğanları ve süs çalı, ağaççık ve ağaçlarının değerlerinin bulunmadığını da vurgulamak gerekir.

Tablo 2: Bazı Batı Avrupa Ülkelerinde 1950-1984 Yılları Arasında Süs Bitkileri a)
Üretiminin Parasal Değeri ve 1970 Yılı 100 Olarak Kabul Edildiğinde
% Değişimleri (9).

Ülkeler	1950	1960	1970	milyon sfr.	1980	1983	1984	1950	1960	1970	1980	1983	1984
											1970= 100		
Batı Almanya	249,7	646,7	1308,5 ^{e)}	1585,5	1496,6	-	-	17	44	100	121	114	-
Belçika	44,2 ^{b)}	74,3	257,7	317,3	303,8	-	-	17	29	100	100	118	-
Fransa	-	316,8 ^{c)}	941,5 ^{d)}	1387,9	1175,9	1079,9	-	-	34	100	147	125	114
İtalya	141,7	327,1	823,2	-	-	-	-	17	64	100	-	-	-
Hollanda	72,6	156,6	640,2	2051,3	2353,7	2582,5	-	11	24	100	222	368	403
Avusturya	-	21,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Danimarka	57,7	88,3	209,9	362,9	399,5	-	-	27	42	100	179	191	-
Norveç	-	56,8	134,6	220,4	189,6	181,9	-	-	-	-	-	-	-
İngiltere	121,1	225,2	347,9	401,3	385,5	388,8	-	35	65	100	115	111	112
İsviçre	-	126,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İrlanda	-	43,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İrlanda	-	-	-	9,5	12,2	-	-	-	-	-	-	-	-

a) Keame çiçekler, yeğillikler, sakal, bordür ve balkon bitkilerini (çiçek soğanları v.d. dışında) içeriyor.

b) 1951

c) 1961

d) 1969

e) 1971

3.1.1. Başlıca Üretici Ülkeler, Üretim Alanları ve Ürettikleri Cins, Tür ve Çeşitler

Dünya Süs bitkileri üretiminde önem sırasına göre ülkeler şöyledir: ABD, Hollanda, Batı Almanya, Fransa, İtalya, Japonya ve İsrail (17).

Japonya toplam arazi alanı içinde kesme çiçek ve saksı bitkilerine en fazla oranda yer ayıran ülke durumundadır. Bu konuda İtalya ikinci sırayı alır. Hollanda ise en fazla sera alanına sahip ülkedir (17).

Son yıllarda kesme çiçek için ayrılan alanlarda dünya çapında bir azalma, saksı bitkileri için ayrılan alanda ise bir artış gözlenmektedir (17).

Tablo 3'de bazı Batı Avrupa ülkelerinin üretim alanları özellikle sera alanları incelenecek olursa 1980 yılında en fazlasera alanı Hollanda'da 3941 ha, ikinci sırada yer alan Batı Almanya'nın 2420 ha ve üçüncü olan Fransa'nın ise 946 ha. dır. Genelde sera alanlarındaki büyük artışlar Tablo 2. deki üretim değeri artışlarına paralel olarak 1970-1980 yılları arasında olmuştur.

Tablo 3: Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Süs Bitkileri^{c)} Üretim Alanları (ha.) (9

Ülkeler		1950	1960	1970	1980	1983	1984
Batı Almanya	a)	620	1400 ^{g)}	1925 ^{h)}	2420 ⁿ⁾	-	2435
	b)	3767 ^{e, f)}	6724 ^{g)}	5182 ^{h)}	5676 ⁿ⁾	-	5900
Belçika	a)	176	203 ^{g)}	382	497	520	-
	b)	542	707 ^{g)}	1196	1263	1329	-
Fransa	a)	-	-	1540	1946	-	-
	b)	-	7500	6187	5916	-	-
Yunanistan	b)	-	-	-	893	-	-
İrlanda	a)	-	-	-	62	39	36
	b)	-	-	-	300	-	-
İtalya	a)	176	561	1798	-	-	-
	b)	3461	6587	8347	-	-	-
Hollanda	a)	281	498	1634	3941	3967	3996
	b)	1157	1478	2519	5175	5516	5710
Avusturya	a)	-	82	328	-	-	-
	b)	-	444	724	-	-	-
Danimarka	a) ^{d)}	140	146	379	335	333	-
	b)	505 ^{e)}	599 ^{e)}	682 ^{e)}	565	-	-
Norveç	a)	42	96	-	111	-	-
İngiltere	a)	236	339	502	727	754	766
	b)	-	5956	-	6151	5879	5883
Gvernsey Adaları	a)	-	-	150 ^{m)}	155 ^{m)}	127 ^{m)}	175
İsveç	a)	211	267 ¹⁾	524	-	-	-
	b)	-	679 ¹⁾	1414 ^{j, k)}	-	-	-
İsviçre	a)	109	-	292 ^{h)}	229	-	-
	b)	466	-	648 ^{h)}	-	-	-

Tablo 3'ün Açıklamaları;

- a) Sera alanları,
 - b) Toplam alan (sera+açıkta) ,
 - c) Kesme çiçekler, yeşillikler, saksı, bordür ve balkon bitkileri (katmerli çeşitler) ni kapsıyor,
 - d) Yalnızca cam seralar,
 - e) Katmerli çeşitleri içeriyor,
 - f) HP (dayanıklı çok yıllık) bitkileri içeriyor,
 - g) 1961,
 - h) 1969,
 - ı) 1954 den 1960 a kadar olan değer,
 - j) Çiçek soğanlarını içeriyor,
 - k) 1971,
 - m) Kesme çiçek olarak kullanılan sebzeleri içeriyor,
 - n) Fide ve fidanları içermiyor.
-

Karanfilde ekim sahası olarak ayrılmış en büyük alan Avrupa'dadır. Fakat bu alanda da 1970-1980 yılları arasında bir azalma olup, 3600 hektara düşmüştür. Aynı dönem içinde gül için ayrılan alan % 5 artarak 2900 hektara, krizantem için ayrılan alan ise % 15 artarak 2350 hektara ulaşmış bulunmaktadır. Diğer kesme çiçekleri türlerine ayrılan alanlarda da % 20 oranında artış olmuş ve 9600 hektara ulaşmıştır. Kesme yeşillikler için en önemli üretim merkezi olarak ABD dikkati çekmektedir. Onu İsrail ve Kostarika izlerken Avrupa'da en fazla yeşillik üreten ülke İspanya ve saksı bitkilerinde söz sahibi ülke Hollanda'dır (2).

Üretim alanları 1980'den sonra bir yavaşlama göstermiştir. Bu da arz ve talebin daha fazla denge noktasına yaklaştığı izlenimini vermektedir. Bu üretim alanlarının gelişmelerine paralel olarak yine Batı Avrupa'daki kesme çiçek ve saksı bitkileri fiyatlarının da genelde gittikçe artan bir gelişimi vardır. Örneğin Tablo 4 de kesme çiçekler ve saksı bitkilerinin yıllara göre parasal değerlerinin gelişimi görülmektedir. Bu gruptaki çiçek fiyatlarındaki artışlar oransal olarak 1960-1980 yılları arasında, Batı Avrupa mezarlarında satışa arzedilen çiçeklerin toplam

Tablo 4: Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarında 1960-1984 Yılları Arasında Kesme Çiçek ve Saksı Bitkileri Yıllık Toplam Parasal Değerlerinin Gelişimi (9)

Mezatlar		1960 milyon	1970 sfr.	1980	1983	1984
Oxie	(S)	-	15,7	10,3	-	-
Odense	(DK)	12,1	50,7	89,4	98,0	104,0
Straelen	(D)	10,7	42,0	129,5	131,2	144,7
Aalsmeer VBA	(NL)	62,1	230,5	730,3	866,6	952,7
Pescia	(I)	-	60,2	145,4	164,3	176,8

parasal değerlerinin yanında hangi çiçek cinslerinin ne oranda yer aldığını bilmekte önem taşımaktadır.

Tablo 5. göstermektedir ki her ülkede en çok pazarlanan ve en fazla %'ye sahip olan çiçek cinsleri değişik mezatlara göre farklı olmaktadır. Örneğin Danimarka'nın Kopenhagen Mezarı'nda bu sıra gül, lale, krizantem olduğu halde Almanya'nın Neuss Mezarı'nda karanfil, gül, gerbera ve Hollanda'nın Aalsmeer Mezarı'nda ise %32,5 ile en önemli çeşit güldür.

Tablo 5: Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1984 Yılında Arzedilen Kesme Çiçek Cinslerinin Parasal Değerlerinin Mezatta Pazarlanan Tüm Kesme Çiçek Parasal Değerlerine Göre % Oranları (9)

Çiçek Cinsi	Kopenhagen (DK)	Neuss (D)	Aalsmeer VBA (NL)	Pescia (I)
Anemone (Manisa lalesi)	0,1	0,2	0,3	-
Anthurium (Flamingo çiçeği)	-	0,1	0,8	-
Chrysanthemum (İri çiçekli pat)	7,7	1,9	0,3	-
Chrysanthemum (Küçük çiçekli pat)	7,1	6,1	6,6	10,0
Cyclamen (Sıklamen)	-	0,8	-	-
Euphorbia (Atatürk çiçeği)	1,4	0,4	0,3	-
Freesia (Frezya)	6,3	2,8	3,5	-
Gerbera (Gerbera)	0,7	6,7	8,3	-
Gladiolus (Glayül)	0,1	1,0	0,8	11,7
Hyacinthus (Sümbül)	-	0,1	0,1	-
Iris (İris)	1,0	0,8	2,2	-

Çiçek Cinsi	Kopenhag (DK)	Nevs (D)	Aalsmeer (NL)	VBA Descia (I)
Lathyrus (Kokulu bezelye)	0,4	-	-	-
Lilium (Mis zambacı)	-	0,4	4,0	27,6
Narzissus (Nergis)	1,0	0,9	1,2	-
Dianthus (Karanfil)	2,5	20,0	6,7	24,2
Orchidaceae'den çeşitli cinsler	2,3	7,6	-	3,1
Rosa (Gül)	27,7	14,7	32,5	3,5
Tulipa (Lale)	26,2	7,7	6,9	-
Diğerleri	15,5	27,7	25,5	19,9
	100.0	100.0	100.0	100.0
1000 sfr.	24663	39.605	671.976	176780

Kesme çiçeğin uluslararası ticaretinde gül, karanfil, krizantem ve soğanlı bitkiler (lale, glayöl, nergis) hakim olurken en fazla üretilen karanfildir (2).

Önemli miktarlarda gül üreten ülkeler sırasıyla Hollanda, Batı Almanya, ABD, İtalya, Fransa, Japonya ve İsrail'dir (17).

Önemli miktarda karanfil üreten ülkeler ise yine sırayla İtalya, Meksika, Kolombiya, Hollanda, Japonya ve İsrail'dir (17).

Krizantem üreten ülkeler Japonya, Hollanda, Batı Almanya ve ABD olmaktadır (17).

Gerbera da ise birinci sırada yer alan Hollanda'yı, Batı Almanya ve İtalya izlemektedir (17).

3.1.2. Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarında Önemli Bazı Kesme Çiçeklerinin Fiyatlarının Gelişimi

Süs bitkilerinin Dünya ticaretindeki gerek ithalatı, gerekse ihracatı ülkelerdeki tek tek çiçek fiyatlarının gelişimi ile yakından ilgilidir. Üreticinin çiçeği şu ya da bu nedenle ülke içersinde değer kazanmıyorsa; yapacağı ilk iş ithalatçı ülkelerdeki fiyat gelişmeleri hakkında bilgi aramak olacaktır. Ayrıca iç fiyatların dünya piyasalarındaki fiyatların

neresinde olduğunu bilmekte o ülkenin üretim alanları ve üretilecek çeşitlerin planlamasında da etken bir faktördür.

3.1.2.1. Karanfil

Tablo 6 incelendiğinde özellikle 70'li yıllarda mezatlara arzedilen çiçek miktarlarında, dolayısı ile iç üretimlerde büyük düşüşler meydana gelirken, aynı yıllarda İtalya'nın üretiminde extrem bir yükseliş olmuştur. Bunun nedeni ise; 70'li yıllarda meydana gelen petrol krizi dolayısı ile enerji fiyatlarının yükselmesi ve bunun sonucunda soğuk iklime sahip ülkelerde bu akdeniz bitkisinin kış aylarında üretiminin artık rentabl olamadığı gerçeğidir. Bu arada fiyatların gelişimine de göz atılacak olursa fiyatlarda gittikçe bir artma görülmüştür. Enerji fiyatlarının çok yüksek olması nedeniyle ihtiyaçları olan karanfili kendi üretimleri ile karşılayamadıklarından ithalata yönelmişlerdir.

Kenya, İtalya, İsrail, Tenerifa Adaları ve hatta bir Orta Amerika ülkesi olan Kolombiya'dan Avrupa ülkelerine ihraç edilen karanfil miktarlarında büyük artışlar olmuş ve dolayısıyla iklim koşulları uygun ülkeler devreye girmiştir.

Tablo 6: Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Karanfil Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi (9)

Mezatlar		1965	Miktar 1970	(x1000) 1975	1980	1983	1984
Oxie	(S)	11781	11633	5296	-	289	-
Odense	(DK)	11456	3384	1523	151	0	89
Straelen	(D)	54058	47281	29974	-	-	-
Aalsmeer VBA	(NL)	140626	101899	79875	45099	47920	49703
Pescia	(I)	258955	394260	473750	352150	308417	264371

Mezatlara		1 Demet	Karanfilin	(25 adet)	fiyatı	(sfr. olarak)	
Oxie	(S)	5,5	6,25	8,50	-	-	-
Odense	(DK)	4,75	6,0	8,75	8,50	0,0	9,75
Straelen	(D)	4,75	4,50	4,25	-	-	-
Aalsmeer VBA	(NL)	4,25	5,75	5,75	6,50	6,50	6,0
Pescia	(I)	1,5	2,75	3,25	3,50	3,75	3,75

3.1.2.2. Gül

Tablo 7 Nevss çiçek mezarı dikkate alınarak incelendiğinde 'Baccara' gül çeşidinde pazarlanan gül miktarı 1970 yılında 3589000 adet iken bu miktar 1984 yılında 391000 adede düşmüştür. Bu düşüş diğer gül çeşitlerinde bir yükselmeden dolayı kaynaklanmamaktadır. Gerek 'Ilona' gerekse 'Sonia' çeşitlerinin miktarında da 1970 yılına göre azalmalar olmuştur. Pazarlanan miktarlarının dolayısı ile piyasaya arz edilen gül miktarlarının azalmasına karşın fiyatlarda bir yükselme beklenirken bunun tersi olmuş ve 1970 yılında 'Baccara' çeşidinin bir demetinin (20 adet) ortalama fiyatı 9 sfr. iken bu 1984'de 6,2 sfr. ye düşmüş ve yıllık enflasyonlarda dikkate alınırsa bu düşüş daha yüksek olmaktadır. Avrupa pazarlarında tüketilen çiçek miktarlarında bir azalma söz konusu olmadığına, tersine Batı Almanya örneğinde olduğu gibi kişi başına çiçek tüketimi arttığına göre (Bkz. Tablo 8) fiyatların düşmesinin en geçerli nedenleri arasında değişik kesme çiçeklerin aktuel hale gelmesinin yanında iklim koşulları nedeni ile çok daha ucuza gül yetiştirebilen ülkelerin fiyat kırarak piyasaya girmeleri de gösterilebilir. Örneğin Batı Almanya'nın 1970 yılındaki ithalatı 817,8 milyon sfr. olduğu halde bu değer 1984'de 1965,6 milyon sfr. na çıkmıştır. Bu ithalattaki genel artışın en fazla tüketilen kesme çiçek cinslerinden olan güle yansması doğaldır.

Tablo 7: Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1970-1984 Yılları Arasında Arzedilen Önemli Gül Çeşitlerine Ait Miktarlar ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi (9)

Gül çeşitleri ve		Miktar (x1000)				
Mezatlar		1970	1975	1980	1983	1984
<u>Baccara</u>						
Neuss	(D)	3589	2208	1259	1143	391
Aalsmeer	(NL)	-	80914	23912	17997	15300
<u>Ilona</u>						
Neuss	(D)	-	75	255	793	115
Aalsmeer	(NL)	-	23448	59262	50214	40887
<u>Sonia</u>						
Neuss	(D)	-	5198	2430	2699	458
Aalsmeer	(NL)	-	114474	151304	130558	115537
<u>Mercedes</u>						
Neuss	(D)	2313	2080	2629	2972	1222
Aalsmeer	(NL)	-	16212	78350	72664	58019
		1 Demet	Gülün	(20 adet)	Fiyatı	(sfr.olarak)
<u>Baccara</u>						
Neuss	(D)	9,0	7,0	8,4	6,0	6,2
Aalsmeer	(NL)	-	8,2	9,2	9,2	9,6
<u>Ilona</u>						
Neuss	(D)	-	5,6	6,2	7,2	5,4
Aalsmeer	(NL)	-	7,8	7,0	6,6	6,6
<u>Sonia</u>						
Neuss	(D)	-	4,6	5,2	5,6	4,4
Aalsmeer	(NL)	-	5,8	5,2	5,2	5,4
<u>Mercedes</u>						
Neuss	(D)	3,6	4,0	4,4	6,75	6,0
Aalsmeer	(NL)	-	6,4	5,0	4,8	5,2

Tablo 8: Batı Almanya'da 1951-1980 Yılları Arasında Kişi Başına Süs Bitkileri Tüketiminin Değerleri (3)

Yıllar	Kişi başına tüketim (DM)	Yıllık % Artış	Yıllar	Kişi başına tüketim (DM)	Yıllık % Artış
1951-1954	10	8,8	1977	83	7,1
1961-1964	26	7,8	1978	90	8,4
1971-1974	60	7,1	1979	96	6,3
			1980	103	7,7

3.1.2.3. Krizantem

Tablo 9 incelendiğinde Kopenhagen ve Nevss mezatlarında arzedilen krizantem miktarlarında 1965-1983 yılları arasında önemli ölçüde düşüşler meydana gelmiş ancak 1984 yılında Kopenhagen'de küçük çiçekli krizantemlerin üretimi 1983 yılına göre yaklaşık 10 milyon adet artış göstermiştir. Aalsmeer mezatına gelince durum diğer iki mezata göre değişik bir eğilimle, 1965 yılından beri devamlı bir artış göstermiş ve 1984 yılında bu değer yaklaşık 123 milyon adede yükselmiştir. Oysa bu değer Kopenhagen'de aynı yıl 21 milyon ve Nevss'da sadece 5 milyon civarındadır.

Fiyatlara gelince en çok satılan küçük çiçekli spreyl krizantemlerinin bir demetinin fiyatı Kopenhagen'de 1965'de 3,1 sfr. iken 1984 de 1,9 sfr.ye düşmüştür. Neuss'da aynı yıllar arasında 3,5 sfr. den 5,3 sfr.ye, Aalsmeer'de ise 2,0 sfr.'den 3,8 sfr.ye yükselmiştir.

Tablo 9: Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Krizantem Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi (9)

Mezatlar			1965	Miktar 1970	x1000 1975	1980	1983	1984
Oxie	(S)	a)	984	1092	972	111	56	-
		b)	-	2050	2526	715	1271	-
Kopenhagen(DK)		a)	14730	13139	7623	4159	3029	2542
		b)			9435	9425	8047	18467
Neuss	(D)	a)	5257	4774	3297	2702	1074	897
		b)	4808	11648	7655	4942	3374	4516
Aalsmeer	(NL)	a)	3940	3539	6611	8246	7944	6487
		b)	11357	16690	16669	73728	105548	116428
Pescia	(I)	a)	-	-	-	596	1062	902
		b)	-	-	-	24401	23142	34843
Mezatlar			1 Demet	Krizantemin (10 adet)		Fiyatı (sfr. olarak)		
Oxie	(S)	a	6,2	7,5	7,6	10,5	9,4	-
		b	-	5,1	4,7	7,7	7,9	-
Kopenhagen(DK)		a	3,1	3,0	7,1	7,5	7,2	7,4
		b			2,1	2,2	1,8	1,9
Neuss	(D)	a	5,4	6,1	5,8	4,6	5,1	6,0
		b	3,5	4,7	3,2	2,7	4,8	5,3
Aalsmeer	(NL)	a	2,4	3,3	3,9	3,5	3,3	3,5
		b	2,0	3,9	3,7	4,5	3,7	3,8
Pescia	(I)	a	-	-	-	4,8	-	-
		b	-	-	-		5,2	5,0

a) Büyük çiçekli krizantem çeşitleri

b) Küçük çiçekli krizantem çeşitleri

3.1.2.4. Glayöl

Tablo 10 incelendiğinde glayöl arzı Hollanda'nın Aalsmeer mezarı dışında düşüşler gösterdiği halde, bu mezatta gittikçe artan bir eğilim göstermiştir. Bir demet glayölün fiyatı 1965-1984 yılları arasında Kopenhagen'de 2,4 sfr.den 3,4 sfr.ye, Neuss'da 1,5 sfr.den 1,6 sfr.ye ve Aalsmeer'de ise 8 sfr.den 17 sfr.ye yükselmiştir. Hollanda üreticisinin avantajları düşünülürse Almanya üreticilerinin daha fazla maliyete rağmen AET topluluğu içerisinde Hollanda'lı üreticilerle rekabet etme zorunda olmalarıdır.

Tablo 10: Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Glayöl Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi (9)

Mezatlar		1965	Miktar 1970	(x1000) 1975	1980	1983	1984
Oxie	(S)	-	231	136	153	87	-
Kopenhagen	(DK)	1435	1006	292	93	63	55
Straelen	(D)	5444	4429	4071	-	-	-
Aalsmeer	(NL)	8260	16243	29099	34204	34651	30314
Pescia	(I)	-	12707	18437	48477	46402	43494

Mezatlar		1 Demetinin	(10 adet)	Fiyatı	(sfr. olarak)		
Oxie	(S)	-	3,6	4,4	3,2	2,7	-
Kopenhagen	(DK)	2,4	2,6	2,8	3,0	3,3	3,4
Straelen	(D)	1,5	2,0	2,0	-	-	-
Aalsmeer	(NL)	0,8	1,3	1,9	1,8	1,5	1,7
Pescia	(I)	-	3,9	4,1	3,8	4,4	4,7

3.1.2.5. Lale

Tablo 11 de Kopenhagen ve Neuss mezatlarına arzedilen lale miktarları 1975 den sonra önemli düşüşler göstermiştir. Oysa Hollanda'nın Üretimi gittikçe artmıştır. Bunun en büyük nedenlerinden birisi lale türlerini erken sürdürmek için depolama sırasında yazın düşük ısı kışın ise 15-17°C yüksek ısı gerektirmesidir. Bu da önemli ölçüde enerji gerektirmekte ve maliyet fiyatlarını arttırmaktadır. Halbuki doğal gaz tesislerine sahip olan Hollanda bu fiyat artışlarından diğer ülkeler kadar etkilenmemekte ayrıca devlet bu ucuz gaz tüketiminde dahi üreticiyi subvanse etmektedir. Lale fiyatları 1970 yılından 1984 yılı sonuna kadar mezatlara göre önemli bir değişim göstermediği halde en ucuz lale Hollanda'da satılmaktadır.

Tablo 11: Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Lale Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi (9)

Mezatlar		1965	Miktar 1970	(x1000) 1975	1980	1983	1984
Oxie	(S)	-	5915	4174	4829	3737	-
Kopenhagen	(DK)	35579	48300	41399	25070	20295	20709
Neuss	(D)	38839	49693	27619	18320	11292	13667
Aalsmeer	(NL)	24922	47819	153463	171127	217092	244347
		1 Demet	Lalenin	(10 adet)	fiyatı	(sfr.olarak)	
Oxie	(S)	-	2,7	2,7	2,7	2,3	-
Kopenhagen	(DK)	3,1	2,5	2,9	3,3	3,2	3,1
Neuss	(D)	1,9	1,8	1,9	1,7	2,3	2,2
Aalsmeer	(NL)	1,1	1,6	1,8	1,9	1,9	1,9

3.1.2.6. Gerbera

Tablo 12 de Kopenhagen mezatına arzedilen Gerbera miktarı düşüş göstermesine karşılık Neuss mezatında diğer çiçek cinslerinin (gül, karanfil, krizantem, glayöl) aksine bir artış göstermiştir. Aalsmeer mezatında arz diğer çiçek cinslerinde olduğu gibi devamlı bir artış kaydetmiştir. Bir demet gerberanın fiyatları 1965-1984 yılları arasında Kopenhagen'de 4,5 sfr. den 3,3 sfr. ye düşmüş, Neuss ve Aalsmeer'de 3,2 den 3,5 sfr.ye yükselmiştir.

Tablo 12 : Bazı Batı Avrupa Çiçek Mezatlarına 1965-1984 Yılları Arasında Arzedilen Gerbera Miktarları ve Bir Demetinin Yıllık Ortalama Fiyatlarının Gelişimi (9)

Mezatlar		1965	Miktar 1970	(x1000) 1975	1980	1983	1984
Oxie	(S)	-	19	-	149	-	-
Kopenhagen	(DK)	1425	2775	1705	933	946	557
Neuss	(D)	1178	1382	1786	4261	5774	7475
Aalsmeer	(NL)	3719	6547	27609	131,797	143700	159,837
		1 Demetinin		(20 adet)	Fiyatı	(sfr. olarak)	
Oxie	(S)	-	10,6	-	10,4	-	-
Kopenhagen	(DK)	9,0	6,8	6,6	7,2	7,4	6,6
Neuss	(D)	6,4	6,2	8,2	6,0	8,4	7,0
Aalsmeer	(NL)	6,6	7,4	8,8	7,8	7,8	7,0

3.1.3. Süs Bitkileri İhracatı

1981 yılında süs bitkilerinin dünya ticaretinde değer olarak payı 1,52 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu değer 1,04 milyar \$'ı kesme çiçeklere ve 400 milyon \$ ise saksı bitkilerine aittir (17).

1973-1981 yılları arasındaki dönemde süs bitkileri ihracatı 130 milyonluk artış göstermiştir. Bu değer 80 milyon \$ kesme çiçeğe, 40 milyon \$ ise saksı bitkilerine aittir (17).

Kesme çiçek ve saksı bitkileri ihracatının % 90 ını altı ülke elinde tutmaktadır. Bu ülkeler sırasıyla Hollanda, Danimarka, Kolombiya, İsrail, İtalya ve Benelüks'dür (17).

3.1.3.1. Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Süs Bitkileri İhracatı

Tablo 13 de görüldüğü gibi söz konusu Batı Avrupa ülkeleri 1980 yılında 615,5 milyon sfr. değerinde çiçek ihracatı gerçekleştirmişler, bu değer 1984 yılında 4335,1 milyon sfr. ye yükselmiştir. Yine bu tablodan anlaşılabileceği gibi bu ihracatın ağırlık noktasını kesme çiçekle saksı bitkileri oluşturmıştır. 1978 yılında Avrupa ülkelerinin kesme çiçek ithalatının % 80 ini 673 milyon dolar ile Batı Avrupa ülkeleri karşılar. Bu ticaretle % 85 pazar payı ile Hollanda kesme çiçekleri Avrupa içine sağlayan ana pazardır. Hollanda Avrupa dışı ve Avrupa'dan ithal ettiği kesme çiçekleri tekrar pazarlayarak pazar kontrolünü elinde tutmaktadır. % 11 ihracat payı ile İtalya, % 2,6 ile Fransa ve % 1 ile İspanya Hollanda'yı izlemektedir. Akdeniz ülkelerinin kış üretimi için uygun koşullarından dolayı güçlü olmaları beklenirken, onların çiçek ihracatı gelişmemektedir (2).

Tablo 13: Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin* 1960-1984 Yılları Arasında Yaptıkları Süs Bitkileri İhracatı (9)

Yıllar	TOPLAM		Çiçek Soğanl.		Kesme Çiçekler		Saksı Bitkileri		Diğerleri	
	Milyon sfr.	1970 =100	Milyon sfr.	1970 =100	Milyon sfr.	1970 =100	Milyon sfr.	1970 =100	Milyon sfr.	1970 =100
1960	615,5	40	311,5	60	160,2	27	129,7	37	14,1	14
1970	1546,5	100	515,6	100	585,9	100	347,6	100	97,4	100
1980	3419,2	221	586,8	114	1468,4	251	1217,1	350	146,9	151
1983	3878,3	251	593,3	115	1694,6	289	1458,0	419	132,4	136
1984	4335,1	280	652,2	126	1897,9	327	1675,2	482	109,8	113

(*) Batı Almanya, Belçika-Luxemburg, Danimarka, Fransa, İtalya, Hollanda, İngiltere, Avusturya, İspanya, Finlandiya, Norveç, İsveç ve İsviçre'yi kapsıyor.

3.1.3.2. Avrupa Dışından Bazı Ülkelerin Süs Bitkileri İhracatı

İsrail

Tablo 14 de görüldüğü gibi İsrail 1982 yılında 179129 milyon sfr. değerinde ve 1983 de 165354 milyon sfr. ile süs bitkileri ihracatı gerçekleştirmiştir. Bu değer 1983 yılı Aralık sonu döviz alış kuruna göre Türk parası olarak değeri yaklaşık olarak 21 milyar ₺'dir. 28 Ocak 1986 döviz kuruyla ise bu değer 48,3 milyar ₺. sına çıkıyor. Amerikan Doları olarak ise yaklaşık 80 milyon \$ 1 buluyor.

İsrail ihracatının yaklaşık % 70'ini gül ve karanfil oluşturmaktadır. Bunun dışında glayül, gypsophylla, statis, alstromeria, krizantem de İsrail'in pazardaki durumunu önemli ölçüde desteklemektedir (2).

Tablo 14: 1982-1983 Yıllarında İsrail'in Süs Bitkileri İhracatı (9)

Bitki Grupları	1982	1000 sfr.	1983
Kesme Çiçekler	162540		151939
Saksı Bitkileri	8904		11808
Soğan Yumru v.d.	7685		1607
TOPLAM	179129		165354

ABD

ABD 1982 yılında 143,729 milyon sfr. değerinde süs bitkisi ihraç etmiştir. Bu değer 1982 Aralık sfr. döviz alış kuruna göre 13,373 milyar ₺'na ve 28 Ocak 1986 ABD Doları döviz alış kuruna göre 22,49 milyon \$'na eşdeğerdir. Dünya süsbitkileri ticaretinin ihracat değeri 1 milyar \$'nın üzerinde olduğuna göre bunun yaklaşık % 44'ü ABD tarafından gerçekleştirilmektedir.

Tablo 15: 1982-1983 Yıllarında ABD'nin Süs Bitkileri İhracatı (9)

Bitki Grupları	1982	1000 sfr.	1983
Kesme Çiçekler	19954,3		-
Saksı Bitkileri	44237,8		-
Soğan, Yumru vd.	7295,2		7706,8
Diğerleri	72242,0		-

Japonya

Tablo 16: 1982-1983 Yıllarında Japonya'nın Süs Bitkileri ihracatı (9)

Bitki Grupları	1982	1000 sfr.	1983
Kesme Çiçekler	540		640
Saksı Bitkileri	11716		12420
Soğan ve Yumrular	5930		5514
Yeşillikler	980		798
TOPLAM	19366		19372

Bu tabloda izlenebileceği gibi Japonya'nın süs bitkileri ihracatı İsrail'in %12 bile değildir. Ancak Japonya 'Bonsai' bitkileri ile dünya ticaretinde ayrı bir yere sahiptir (2).

3.1.4. Süs Bitkileri İthalatı

Tablo 17: Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin* 1960-1984 Yılları Arasında Yaptıkları Süs Bitkileri İthalatı (9)

Yıllar	TOPLAM		Çiçek Soğanları		Kesme Çiçekler		Saksı Bitkileri		Diğerleri	
	Milyon	1970	Milyon	1970	Milyon	1970	Milyon	1970	Milyon	1970
	sfr.	=100	sfr.	=100	sfr.	=100	sfr.	=100	sfr.	=100
1960	546,8	33	247,9	56	146,4	22	126,1	30	26,4	23
1970	1644,9	100	433,5	100	667,0	100	428,8	100	113,6	100
1980	3922,5	238	525,7	120	1919,2	288	1255,8	296	221,8	195
1983	4250,1	258	518,2	118	1985,9	295	1518,5	358	227,5	200
1984	4690,7	285	559,3	127	2165,6	325	1703,5	401	262,3	231

* Batı Almanya, Belçika-Luxemburg, Danimarka, Fransa, İtalya, Hollanda, İngiltere, Avusturya, İspanya, Finlandiya, Norveç, İsveç ve İsviçre'yi kapsıyor.

Tablo 17'de görüldüğü gibi ve Tablo 13 ile karşılaştırıldığında Avrupa ülkelerinin yıllara göre süs bitkileri ithalatı, ihracatı ile dengeli bir şekilde

gitmekte ve 1960 yılında 546.8 milyon sfr. olan ithalat 1981 yılında 4690,7 milyon sfr. ye yükselmiştir. Avrupa ülkelerinin yaptıkları ithalatı iki bölümde incelemek olasıdır.

Bunlar Avrupa ülkelerinin Avrupa dışından yaptıkları süsbitkileri ithalatı ve Avrupa ülkelerinin kendi içinde yaptığı ithalattır.

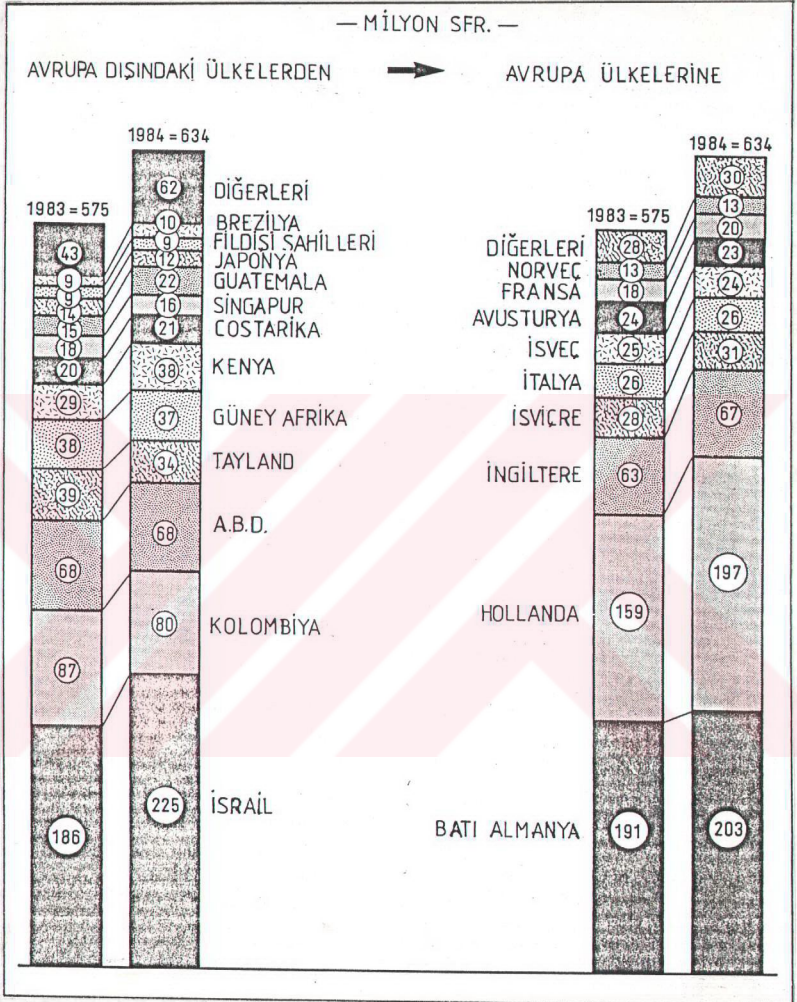
3.1.4.1. Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Avrupa Dışından Yaptıkları Süs Bitkileri İthalatı

Şekil 1'de izleneceği gibi Bazı Batı Avrupa ülkelerinin Avrupa dışındaki ülkelere en fazla ihracatı İsrail, Kolombiya ve ABD'den olmaktadır.

1978 yılında Avrupa dışından ithal edilen kesme çiçeklerin %55'ini gül ve karanfil oluşturmaktadır. Bunun da % 15'i gül'e geri kalan % 40' karanfil'e aittir. Karanfil özellikle İsrail, Kolombiya ve Kenya'dan sağlanmaktadır (2). Avrupa dışından ithal edilen güllerin yaklaşık %95'i İsrail'den sağlanırken, güllerin ikinci önemli kaynağı olan Brezilya yaklaşık %3'lük payı elinde tutmaktadır (2). Kolombiya ve Kenya'dan olan kesme çiçek ithalatının hemen hemen tümü karanfil'e dayanırken, gül ve karanfil İsrail'den olan ithalatın % 70'ini oluşturmurlar. Bunun yanı sıra glayöl, gypsophylla, statis, artromerya, krizantem, ve diğer çeşitlerde İsrail'in pazardaki durumunu önemli ölçüde desteklemektedir (2).

Güney Afrika'dan ithal edilen önemli çeşitler Protea ve Liatris iken, günümüzün başlıca Anthurium kaynağı Hawai Adaları'dır. Fildişi sahilleri Ananas çiçeği ve Helikunya'nın tek kaynağıdır. Tropik orkideler yalnız Tayland, Singapur ve Malezya'dan karşılanmaktadır. Cymbidium ve Paphiopedilum gibi daha düşük sıcaklığa gereksinim duyan orkide çeşitleri Yeni Zelanda ve Avustralya'dan karşılanmaktadır (2).

Avrupa dışından yeşillik ithalatının % 60'ı ABD'den ve % 16'sı Kenya'dan sağlanırken, İsrail üçüncü sırayı alır. Kostarika, Honduras ve Meksika'dan da önemli miktarda yeşillik sağlanmaktadır (2).

Şekil 1: Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Avrupa Dışından Yaptıkları Süs Bitkileri* İthalatının Genel Durumu (9)

* Kesme çiçekler, yeşillikler, kuru çiçekler, saksı bitkileri, çiçek soğanları (soğan, korm, kormalet, rizom, yumru yumrumsu kök gibi), park bahçe planlamalarında kullanılan ağaç, ağaççık, çalı ve çiçeklerin aşı, kalem ve gözleri ile çelik, fide ve fidanlarını, mevsimlik çiçekler, örtü ve bordür bitkilerini (tohumlar dışında) içermektedir.

Denizasıırı Ülkelerden canlı bitki sağlanmasında Fildişi Sahilleri önemli rol oynar. Honduras, Kostarika, Guatemala ve Jamaika'da canlı bitki ithalatında etken olmaktadır (2).

Kenya başlıca Krizantem çeliği ihracatçısıdır. Kanarya adaları ise krizantem ve karanfil çeliklerinin kaynağıdır (2).

Gelişmiş Ülkelerden Japonya "Bonsai" bitkileri ile ayrı bir pazara sahiptir (2).

Bu süs bitkilerini en fazla alan Ülke Batı Almanya, ikinci derecede ise Hollandadır. Batı Avrupa Ülkelerinin gerçekleştirdiği tüm süs bitkileri ithalatının %63'ü bu iki Ülke tarafından gerçekleştirilmektedir. Toplam ithalat 1983 yılında 575 milyon sfr. ve 1984 yılında 634 milyon sfr. dir. Bu paranın 28 Ocak 1986 İsviçre Frangı döviz alış kuruna göre Türk Lirası olarak değeri yaklaşık 185 milyar İL. dir. Bu da aynı kura göre 312 milyon \$'na eşdeğerdir (9).

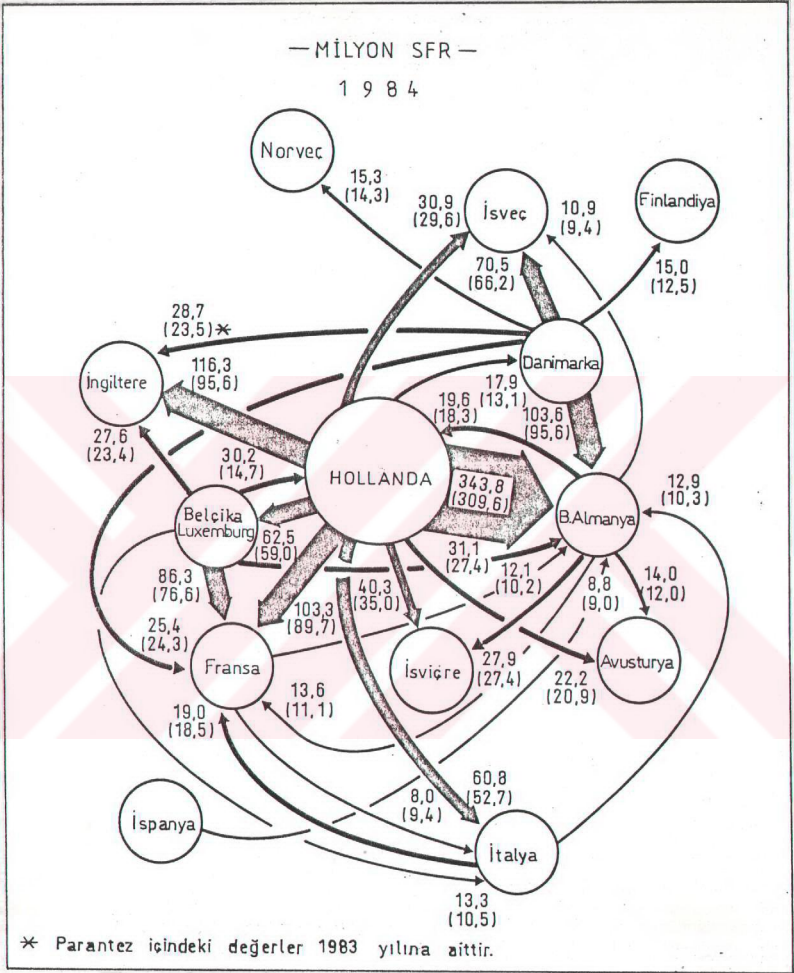
3.1.4.2. Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Kendi Aralarında Yaptıkları Süs Bitkileri İthalatı

1978 yılında Avrupa Ülkelerinin kesme çiçek ithalatının %80'ini 673 milyon \$ ile Batı Avrupa Ülkeleri karşılar. Bu ticaretle %85 pazar payı ile Hollanda kesme çiçekleri Avrupa içine sağlayan ana pazardır. Hollanda Avrupa dışı ve Avrupa'dan sağladığı kesme çiçekleri tekrar pazarlayarak yani "reexport" ile pazar kontrolünü elinde tutmaktadır. Avrupa Ülkelerinin ithalatında %11 ile İtalya, %2,6 ile Fransa ve %1 ile İspanya Hollanda'yı izlemektedir. Akdeniz Ülkelerinin kış üretimi için uygun koşullarından dolayı güçlü olmaları beklenirken, onların çiçek ihracatı gelişmemektedir (2).

Şekil 2 incelendiğinde en büyük ithalatçı ülkenin Batı Almanya olduğu görülmektedir. Batı Almanya kesme çiçek ihtiyacının % 90'a yakın bir kısmını Hollanda'dan sağlamaktadır. Bunu İtalya izlemektedir. Bunun dışında Fransa ve İngiltere'de kesme çiçek ithalatının hemen hemen tamamını Hollanda'dan sağlamaktadırlar.

Şekil 2: Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Kendi Aralarında Yaptıkları Kesme Çiçek İthalatının Genel Durumu (9)

Şekil 3: Bazı Batı Avrupa Ülkelerinin Kendi Aralarında Yaptıkları Canlı Bitki** İthalatının Genel Durumu (9)

** Kesme çiçek ve yeşillikler ile tohumlar ve kuru çiçekler dışındaki tüm süs bitkileri ve üretim materyalini içermektedir.

Kesme çiçek dışında canlı bitki ithalatında da (Bkz. Şekil 3) aynı eğilim görülmektedir. Canlı bitkilerin satışında Hollanda'dan sonra Danimarka'da önemli rol oynamaktadır. En büyük ithalatçı durumunda olan Almanya 1984 yılında bitki gruplarına göre aşağıdaki miktarlarda ithalatı yapmaktadır (9).

Kesme Çiçekler için	1179,9 milyon sfr.
Canlı bitkiler* için	925,3 milyon sfr.
Fide-fidan** ve yeşillikler için	130,9 milyon sfr.
TOPLAM	2236,1 milyon sfr.

* Kesme çiçekler ve yeşillikler ile tohumlar ve kuru çiçekler dışındaki tüm süs bitkilerini içeriyor.

**Park ve bahçe düzenlemelerinde kullanılan ağaç, ağaççık ve çalılar ile meyve ağaç ve çalılarının ve süs bitkilerinin genç bitkilerini, Fide, fidan, çelik, soğan, yumru, korm, kormalet vb.ni içeriyor.

Batı Almanya'nın toplam ithalatının 1984 yılı sonu döviz alış kuruna göre Türk Lirası olarak karşılığı yaklaşık 383,5 milyar ₺. ve aynı yılın Amerikan doları döviz alış kuruna göre ise 866,6 milyon \$ dır.

3.1. 5 Pazarlama Kanalları

Dünya'da süs bitkilerinin perakende olarak, başlıca arz şekillerinin % 40'ı çiçekçi dükkanları yoluyla olmaktadır. Danimarka, İsveç, İsviçre ve İngiltere'de gıda maddelerinin satıldığı dükkanlar da bu alanda önemli rol oynamaktadır. Norveç, Avusturya ve Batı Almanya'da yetiştirme merkezleri, çiçek bahçeleri etkin olurken, Hollanda "Aalsmeer Çiçek Mezatı" ile Avrupa'nın süs bitkileri ticaretinde önemli rol oynar (19, 17).

Avrupa'da üreticiden tüketiciye süs bitkilerinin ulaşması değişik kanallarla olmaktadır. Bu kanallar aşağıdaki gibidir (10).

Pazarlama Kanalı 1

Direkt Satışlar : Bu satışlar Üretici ile tüketici arasında hiç bir aracının olmadığı satışlardır. 1974 yılında tüketilen çiçeğin % 20 si bu kanalla satılmıştır.

Şekil 4: Pazar Yerinde Üreticiden Tüketicie Direkt Satışlarda Kullanılan Bir Araç (21)

Pazarlama Kanalı 2

Çiçekçi Dükkanından Yapılan Satışlar: Bu kanal sisteminde üç olanak vardır.

- a) Üretici malını direk olarak çiçekçi dükkanına satar.
- b) Üretici malını "Üreticiler Satış Kooperatifi" ne verir. Bu kooperatifde çiçekçi dükkanına pazarlar, oradan da tüketiciye ulaşır.
- c) Üretici malını terminal mezata gönderir, perakendeciler oradan açık arttırmayla alır ve tüketiciye iletir.

Şekil 5: Rijnsburg'daki "Flora Çiçek Mezarı" (21)

Şekil 6: Rijnsburg'daki "Flora Çiçek Mezarı"nın Deposunda Satışa Sunulacak Çiçekler (21)

Pazarlama Kanalı 3

İhtisaslaşmış Çiçek Toptancılarının Satışları: Bu kanalda toptan çiçek aşağıdaki yollardan sağlanır.

- a) Doğrudan Üreticiden,
- b) Üretici kooperatiflerinden (Az gelişmiş Ülkelerde Üreticiler çiçeklerini Üretici kooperatiflerine satabilirler).

Bu kanallarla sağlanan çiçekler aşağıdaki şekillerde tüketiciye ulaşır.

- a) Doğrudan çiçekçi dükkanlarına oradan tüketiciye,
- b) Doğrudan terminal çiçek mezarına oradan çiçekçi dükkanlarına ve oradan da tüketiciye,

Pazarlama Kanalı 4

İhracatçı ve İthalatçı Toptancılar Kanalı ile Yapılan Satışlar: Bu sistemde örneğin, Hollanda'lı ihracatçı tüccar Batı Almanya'ya gelerek çiçekleri;

- a) Üretim kooperatiflerine ait mezattan,
- b) Doğrudan Üretim kooperatiflerinden,
- c) Az gelişmiş Ülkelerin Üretici kooperatifine verdiği çiçekleri, Üretici kooperatifinden,
- d) Az gelişmiş Ülkelerden doğrudan çiçek satın alır.

Hollanda'daki ihracatçı tüccar bu kanallarla sağladığı çiçekleri Batı Almanya'daki çiçek ithalatçısına verir. Bu çiçek ithalatçısı da az gelişmiş Ülkelerden de çiçek satın alarak bunun bir kısmını ya da hepsini toptancı tüccara, bir kısmını da terminal mezata satar. Perakendecilerde malı ya toptancıdan ya da terminal mezattan alarak tüketiciye iletir.

Pazarlama Kanalı 5

Kombine Satışlar : Bu kanalda çiçek ithalatçısı çiçekleri;

- a) Doğrudan Üreticiden,
- b) Üretici satış kooperatiflerinden,

- c) Üretici satış kooperatiflerinin az gelişmiş ülkelerden aldığı malı bu kooperatif kanalı ile satın alır.
- d) Ya da doğrudan az gelişmiş ülkelerden çiçek sağlar. İthalatçı tüm bu kanallardan sağlanan çiçekleri kendine ait çiçekçi dükkanında tüketiciye sunar. Bu pazarlama şeklinde alım ve satım bir firmada kombine edilmiştir.

Pazarlama Kanalı 6

Kademeli Kombine Satışlar : Çiçek ihracatçısı;

- a) Doğrudan az gelişmiş ülkelerden,
- b) Üretici satış mezarından,
- c) Üretici satış kooperatifinden çiçeği temin ederek çiçek ithalatçısına satar. Çiçek ithalatçısı da çiçeği kendine ait çiçekçi dükkanında satarak tüketiciye iletir.

Tablo 18 de de görüldüğü gibi bazı Batı Avrupa ülkelerinde tüketici, kesme çiçek ve saksı bitkilerini en fazla oranda çiçekçi dükkanlarından sağlamaktadır. Hollanda'da ise çiçekçi dükkanları % 37 ile ikinci planda kalırken, tüketici çiçeği en fazla, % 42 oranı ile, pazar yeri ve sokak satıcılarından sağlamaktadır.

Tablo 18: Bazı Batı Avrupa Ülkelerinde Tüketicinin Kesme Çiçek ve Saksı Bitkilerini Sağladığı Kanalların, Tüketim Kanalları Toplam Değeri 100 Olarak Kabul Edildiğinde, % Olarak Oranları

Tüketici Kanalları	B.Almanya	Belçika	Danimarka	Fransa	Norveç	Hollanda
Direkt Üretici	18	10	5	8	19	8
Çiçekçi Dükkanları	48	64	60	60	48	37
Pazar yeri ve sokak satıcıları	16	18	5	15	22	42
Çeşitli Tüketim Mallarını Satan Genel Ticarethaneler	8	8	30	6	11	11
Diğerleri	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	100	100	100	100	100	100

3.2. Süs Bitkilerinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

Türkiye ekonomik anlamda kesme çiçek yetiştiriciliği için küçümsenmeyecek doğal iklim koşullarına ve çok yönlü gen kaynaklarına sahip olmasına rağmen henüz arzu edilen üretim miktarı ve yeterli kalite düzeyine ulaşamamıştır. Bunun en önemli nedeni de her ülkede olduğu gibi Türkiye'-de de sosyo-ekonomik gelişme sürecine bağlı kalan çiçekçilik sektörü 1960'lı yıllara kadar önemli bir varlık gösterememiş ve ancak bu yıllardan sonra gelişen hayat standartlarına paralel olarak işletmelerde göze çarpan büyüme ve gelişmeler gözlenmiştir.

1960'lı yıllardan sonra ciddi kooperatifleşme çabaları ile pazarlama organizasyonunu kuran çiçek üreticileri bugün ürettikleri kesme çiçeğin % 95'ine yakın bir kısmını kooperatif kanalıyla pazarlamaktadırlar.

Türkiye düzeyinde mevcut iki ayrı çiçekçilik kooperatifi kesme çiçek pazarlama görevini üstlenmiştir. Bu kooperatiflerden aldığımız sözlü ve yazılı bilgilerle 1985 yılında çiçek mezarlarında satılan tüm kesme çiçeğin toptan satış değerinin 5 milyar ₺., perakende satış fiyatının ise iki katı yani 10 milyar ₺. olduğu tahmin edilmektedir. Ancak tüketilen yeşillikler ve saksı bitkilerinin parasal değeri konusunda ülkemizde herhangi bir istatistiki değer bulunmamaktadır. Diğer Avrupa ülkelerinde saksı bitkileri tüketimi genel tüketimin % 30 ile 40'ı arasında değişim göstermektedir. Bu bilgilerden hareket ederek bir tahmin yapmak gerekirse ve Türkiye'nin 1985 yılındaki yeşillik ve saksı bitkileri tüketiminin parasal değerini kesme çiçek tüketimi değerinin % 30'u olarak alırsak kesme çiçek, yeşillik ve saksı bitkileri tüketimimiz yaklaşık 13 milyar ₺., dir. Son nüfus sayımına göre kişi başına düşen tüketim ise 260 ₺. dir. Bu da 1985 Aralık sonu Amerikan Doları döviz alış kuruna göre 0,45 \$ dir.

Tablo 19: 1978 Yılında Bazı Batı Avrupa Ülkelerinde Kişi Başına Kesme Çiçek, Yeşillik ve Saksı Bitkileri Tüketimi (2)

Ülkeler	\$	Ülkeler	\$
İsviçre	54	İtalya	18
Hollanda	44	İspanya	10
İsveç	44	İngiltere	6
Norveç	40	Yunanistan	5
Batı Almanya	36	Portekiz	5

Türkiye'nin 1985 yılında 0,45 \$ olan kişi başına kesme çiçek, yeşillik ve saksı bitkileri tüketimi Tablo 19 da da görüleceği gibi Yunanistan'ın 1/10'i, İspanya'nın ise 1/20'i kadardır. Bu da gösteriyor ki çiçekçilik Türkiye'de Avrupa ülkelerine göre emekleme devresini yaşamaktadır.

1984 yılında yurt içinde satılan kesme çiçeklerin %25'ini gül oluşturuyor. Böylece 1984 yılında toplam kesme çiçek satışları içinde 830 milyon TL. değerinde gül üreticiden perakendeciye aktarılmıştır. Gülü %20-21 lik bir oranla karanfil izlemektedir. Karanfilden sonra perakendeciye verilen kesme çiçeklerin %15-16'sını glayül oluşturmaktadır. Böylece gül en başta olmak üzere Türkiye'de üretilen kesme çiçeklerin %61'ini gül, karanfil ve glayül oluşturmaktadır (7).

3.2.1. Süs Bitkileri Üretim Alanları ve Başlıca Üretim Şekilleri

3.2.1.1. Süs Bitkileri Üretim Alanları

Türkiye'de süs bitkileri yetiştiriciliği Ege-Akdeniz sahil şeridi ile Marmara bölgesinde yapılmaktadır (11, 13).

İzmir'de Balçova, İnciraltı, Narlıdere, Karabağlar, Seferihisar, Mersinli kesme çiçek üretiminin en fazla yapıldığı yerler olarak görülmektedir. Marmara'da Yalova, İstanbul ve Kocaeli çevresinde yoğunlaşmaktadır (13).

Kış yetiştiriciliği için Adana, Mersin, Antalya, Fenike alt yapı getirildiği takdirde Kaş, Fethiye, Marmaris, Dalaman ve Datça en uygun yörelerdir. Çünkü kış aylarındaki çiçek yetiştiriciliğinde gün uzunluğundan çok ışık intensitesi önemli rol oynamaktadır (11).

Tablo 20'de görüleceği gibi, Türkiye'de çiçek yetiştiriciliği, büyük tüketim merkezlerine yakın yörelerde gelişme göstermektedir. Oldukça sınırlı alanda yetiştiriciliği yapılan kesme çiçeklerin işletme sayısı 1975 yılında 1084 iken, 1983 yılında 1901 olarak saptanmıştır (8). 1984 yılında ise bu sayı 3700'e ulaşmıştır (12).

Tablo 20: Çiçek Üreticilerinin İllere ve Yıllara Göre Dağılımı (8)

İller	1975		1983*	
	Üretici Sayısı	Oranı(%)	Üretici Sayısı	Oranı(%)
İstanbul	768	70,9	1102	58,0
İzmir	261	24,1	516	27,2
Adana	24	2,2	34	1,8
Antalya	9	0,8	113	5,9
Kocaeli	8	0,7	47	2,5
Bursa	5	0,15	45	2,4
Diğerleri	9	0,8	44	2,3
TOPLAM	1084	100.0	1901	100.0

* 1983 yılındaki dağılımı belirlemek amacıyla yalnızca ss. Çiçek Yetiştirme ve Satış Kooperatifi kayıtları incelenmiştir.

Tablo 21: Bazı illerde Çiçek Üretimine Ayrılan Sera Alanları (1983) (8)

İller	Plastik Örtülü Sera		Cam Örtülü Sera		Toplam Sera	
	Alan (da)	%	Alan (da)	%	Alan (da)	%
İstanbul	497,9	51,7	255,8	61,3	753,7	54,6
İzmir	379,4	39,4	130,4	31,2	509,8	36,9
Kocaeli	43,8	4,5	26,3	6,3	70,1	5,1
Bursa	22,8	2,4	2,1	0,5	24,0	1,8
Antalya	8,7	0,9	0,6	0,1	9,3	0,7
Sakarya	5,8	0,6	0,1	0,1	5,9	0,4
Samsun	2,3	0,2	0,8	0,2	3,1	0,2
Eskişehir	2,1	0,2	1,0	0,2	3,1	0,2
Manisa	1,1	0,1	0,2	0,1	1,3	0,1
TOPLAM	963,9	100,0	417,3	100,0	1381,2	100,0

Yumru, rizom, tohum, çelik vb. yollarla çoğaltılabilen kesme çiçekler açıkta ya da örtü altında yetiştirilebilmektedirler. Açıkta yetiştiricilikte, ekolojik faktörlere bağlı olarak, çiçek açma zamanını kontrol

etmek güçleşmektedir. Bu nedenle üretim ancak fiyatların düşük olduğu dönemlerde sağlanabilmektedir.

Ürtü altında kesme çiçek yetiştiriciliği çevre şartları bir dereceye kadar ayarlanabildiği için son yıllarda önem kazanmıştır. Özellikle fiyatların yüksek olduğu sonbahar kış dönemlerinde üretimin gerçekleşmesine olanak sağlaması yönüyle de ürtü altı yetiştiriciliğinin yaygınlaştığı gözlenmektedir (Tablo 20-21).

Tablo 22: Ülkemizde Serada Üretimi Yapılan Bazı Önemli Kesme Çiçeklerinin İllere Göre Dağılımı (5)

Sera Tipl. ve İlleri	Karanfil (Da)	Gül (Da)	Krizantem (Da)	Berberis (Da)	Kala (Da)	Glayül (Da)	Lale (Da)	Sterliçya (Da)	Diğerleri [*] (Da)	Toplam (Da)
CAM SERA										
İstanbul	12,80	97,60	8,95	0,90	-	-	-	7,70	7,50	135,45
İzmir	1,00	58,35	-	6,00	3,60	7,64	-	7,50	-	84,09
Adana	-	1,00	-	-	-	0,50	-	-	-	1,50
Diğerleri ^{**}	1,00	32,20	-	-	-	14,25	-	-	-	47,45
Toplam (Da)	14,80	189,15	8,95	6,90	3,60	22,39	-	15,20	7,50	268,49
PLASTİK SERA										
İstanbul	68,33	80,45	30,00	-	6,10	18,15	2,50	-	22,70	228,93
İzmir	266,55	59,75	-	4,00	47,50	19,86	-	-	1,00	398,66
Adana	-	32,00	-	-	-	1,50	-	-	-	33,50
Diğerleri ^{**}	0,50	2,50	-	-	-	1,00	-	-	0,50	4,50
Toplam (Da)	335,38	174,70	30,00	4,00	53,60	41,21	2,50	-	24,20	665,59
Genel Topl.	350,18	363,85	38,95	10,90	57,20	63,60	2,50	15,20	31,20	934,08

* Anthirium, Lilium, Freezia, Apapanthus

** Antalya, Kocaeli, Mersin

(UZUN, G. ve BAKTIR, İ; 1983)

Tablo 22'de görüldüğü gibi ürtü altında üretimi yapılan kesme çiçekler arasında ilk üç sırayı karanfil, gül ve glayül almaktadır. Bu üç çeşitl toplam sera alanının % 83'ünü kaplamaktadır.

Serada üretimin en yoğun yapıldığı iller arasında ise toplam 753,7 dekar sera alanı ile İstanbul ilk sırayı alırken onu 509,8 da sera alanı ile İzmir izlemektedir. İstanbul ve İzmir Türkiye'deki sera alanlarının yaklaşık % 90 dan fazlasını elinde tutmaktadır (Tablo 21).

Uygun ekolojik koşullarından dolayı daha çok açıkta yetiştiricilik yapan Antalya çevresinde, toplam alan içinde sera alanlarının % oranı düşmektedir.

Açıkta yetiştiricilik hakkında bugüne kadar hiç bir istatistiki bilgi bulunmadığından, açıkta yetiştiriciliğin üretim alanları ve açıkta yetiştirilen çeşitlerin miktarları hakkında bilgi verilememektedir.

3.2.1.2. Başlıca Üretim Şekilleri

Türkiye'de süs bitkileri üretimini damızlık materyal üretimi, saksı bitkileri üretimi ve kesme çiçek üretimi olarak üç ana dala ayırmak olasıdır.

Damızlık Materyal Üretimi

Ülkemiz çiçekçiliğinin gelişmesinde damızlık materyal sorunu önemli bir konu olmaktadır. Bugün ülkemizde hangi süs bitkisini ele alırsak alalım yeterli damızlık bulabilmek olanaksızdır. Süs bitkileri üretiminde kullanılan damızlıklar tohum, yumru, soğan, çelik, köklü fide gibi bitkisel materyallerdir. Ülkemiz üreticileri damızlık bulamamakta ve kendi üretmek zorunda kalmaktadır. Fakat bu şekilde yapılan damızlık üretimi, hem üreticiye çok pahalıya mal olmakta hem de çok zaman kaybına neden olmaktadır. Elde edilen damızlık materyaller ise istenen özellikleri gösterememektedir (18).

Ülkemizin yıllık köklü karanfil gereksinimi 10 milyonu geçmesine karşın bunun ancak 600.000 i iç piyasadan düzenli bir şekilde sağlanmakta, üretici ya kalanı ithal etmekte ya da kendi olanakları ile sağlıksız bir şekilde üreterek bu açığın kapatılmasına çalışmaktadır (4).

Aynı durum krizantem, gül, glayöl vd. kesme çiçekler ve saksı bitkileri için de geçerlidir.

Saksı Bitkileri Üretimi

Türkiye'de ekonomik amaçla yetiştiriciliği çok yeni olan saksı bitkileri üretiminde son yıllarda gözle görülebilir artışlar olmuştur.

Üretim alanı ve miktarı hakkında istatistiki verilere rastlanmayan saksı bitkilerinin üretimini geniş çapta yapmakta olan işletmeler, İstanbul-Yalova çevresinde, daha az bir miktarda da İzmir çevresinde yoğunlaşmıştır.

Saksı bitkilerinin yurt dışından, özellikle Hollanda'dan, gittikçe artan miktarlardaki ithali ise yerli işletmeleri zor durumda bırakmıştır. Çünkü geniş olanakları ile saksı bitkilerini optimum koşullarda yetiştirip piyasaya sunan Hollanda üreticisi ile ülkemiz üreticisi rekabet edememektedir. Böylece ülkemizde yeni yeni gelişmekte olan bu çiçekçilik kolu da engellenmektedir.

Kesme Çiçek Üretimi

Türkiye'de kesme çiçek üretimi tüm Ege ve Akdeniz sahil şeridi ile Marmara ve Trakya'da yapılmaktadır. 1980 yılında satılan çiçek üretiminin toplam satış içindeki dağılımı incelendiğinde kesme çiçek üretiminin yaklaşık % 60'ını gül, karanfil, glayöl ve krizantem oluşturduğu görülmektedir (Tablo 23).

Tablo 23: Kesme Çiçek Türlerinin Toplam Satış İçindeki % Oranları (1980) (8)

Çiçek Türleri	Oranı (%)	Çiçek Türleri	Oranı (%)
Gül	24,5	Gerbera	1,7
Karanfil	17,0	Frezya	1,7
Glayöl	11,2	Anemane	1,6
Krizantem	9,9	Menekşe	1,2
Orkide	4,1	Narin	0,6
Sterliçya	3,0	Sümbül	0,5
Kala	2,6	Orkide	0,5
Lale	2,5	İris	0,5
Lilium	2,3	Diğerleri	15,1

Bütün yıl boyunca üretilebilen karanfil ve gül nisan-haziran ve eylül-kasım aylarında, glayöl mayıs-eylül aylarında krizantem ise eylül-ocak aylarında daha çok üretilmekte ve pazara sunulmaktadır.

Üretim materyali olarak soğan, yumru, rizom vb. kullanılarak üretilen kala, frezya, narın, anemon, liliüm vb. kesme çiçek türlerinde çiçek açtırma zamanı ile yumru ya da soğanın depolama koşulları arasında ilişki olduğu bilinmektedir. Genelde üreticinin depolama olanaklarından yoksun olmaları, bu tür çiçeklerin doğa koşullarının daha uygun olduğu dönemlerde üretilmelerine neden olmaktadır (8).

3.2.2. İhracat

Batı Avrupa ülkelerinin Avrupa dışındaki ülkelerden 1984 yılında 634 milyon sfr. ye ulaşan süs bitkilerinin ithalatında (Şekil 1) 225 milyon sfr ile İsrail yaklaşık % 35,48 lik pay alırken, benzer ekolojik koşullara sahip ülkemizin Tablo 24 de görülen toplam süs bitkileri ihracatı 1984 yılında 3 463 189 \$ dır. Bunun 267 540 \$ Avrupa ülkelerine yapılan ihracattır. Bu paranın aynı yıl döviz alış kuruna göre İsviçre Frangı olarak değeri 690 259,75 sfr. dir. Biz Avrupa'nın Avrupa dışındaki ülkelerden toplam ithalatının % 0,1 ini karşılamaktayız.

Yine 1984 yılında Arap Ülkelerine olan ihracatımız ise 3 195 649 \$ (Tablo 24) dır. Bu da Türkiye'nin süs bitkileri ihracatının % 92,2 sini oluşturmaktadır. Buradan da anlaşılacağı gibi bugün için Türkiye'nin esas pazarı Arap Ülkeleridir. Oysa Arap Ülkeleri gereksinim duydukları süs bitkilerinin büyük bir kısmını diğer önemli ihracatçı ülkelerden sağlamaktadır. Bizim asıl amacımız kaliteli, dünya standartlarına uygun süs bitkileri yetiştirerek pazarda çok daha fazla söz sahibi olmalıdır.

Tablo 24 de görüldüğü gibi Türkiye'nin süs bitkileri ihracatının % 62,2 sini ağaçlar ve bunların fidan, çelikleri oluştururken, çiçek soğanları ihracatı %37,4 ile ikinci sırayı almaktadır. % 0,4 lük kısmı ise kesme çiçek ve yeşilliklere aittir.

1983 ve 1984 yılları arasında süs bitkileri ihracatımız miktar olarak % 118, parasal değer olarak ise % 60,5 oranında artış göstermekte ise de; bu artış hâlâ süs bitkileri ihracatında bu alanda söz sahibi ülkeler arasına girmemizi sağlayacak ölçüde değildir.

Tablo 24: Türkiye'nin 1983-1985 Yılları Arasında İhracaatını Yaptığı Süs Bitkilerinin Miktarları ve Parasal Değerleri (İGEME Raporları)

	1983		1984		1985*	
	Miktar(kg)	Değer (\$)	Miktar(kg)	Değer (\$)	Miktar(kg)	Değer (\$)
Ç İ Ç E K S O Ğ A N L A R I						
Batı Almanya	24 794	71 622	31 404	100 895	22 295	76 231
AED	3 536	13 113	4 141	11 586	3 967	10 997
Bulgaristan	23 596	34 162	25 200	45 200	-	-
Danimarka	1 031	4 066	673	2 528	647	2 413
Fransa	-	-	1 797	4 892	2 173	5 123
Hollanda	401 907	1 261 532	540 177	1 043 341	321 516	1 064 943
Irak	-	-	202	1 729	-	-
İngiltere	12 783	73 904	20 009	71 073	6 179	29 954
İsviçre	4 682	16 254	2 929	13 432	-	-
Japonya	-	-	-	-	325	156
Suudi Arabistan	200	305	-	-	-	-
Yunanistan	-	-	1 008	2 495	-	-
TOPLAM	472 529	1 474 758	627 545	1 297 171	347 802	1 189 814
YUMRULAR ve KÖKLER (ÇİÇEK SOĞANLARI DIŞINDA)						
Hollanda	191	1 191	-	-	-	-
TOPLAM	191	1 191	-	-	-	-
A Ğ A Ç v e F İ D A N L A R (C A N L I)						
Libya A. Cmh.	273 015	531 955	500 876	1 319 115	119 249	381 082
Suriye A.Cmh.	38 236	105 240	475 636	767 570	170 644	453 391
Suudi Arabistan	-	-	25 530	24 225	119 423	156 698
Ürdün	2 718	4 076	11 628	3 419	-	-
Yemen Halk Cmh.	-	-	18 000	8 880	-	-
TOPLAM	277 969	641 291	1 031 670	2 123 209	409 321	991 171

* 1985 yılı ihracatı yalnızca ocak-eylül ayları arasını içeriyor.

Tablo 24: (Devam) Türkiye'nin 1983-1985 Yılları Arasında İhracatını Yaptığı Süs Bitkilerinin Miktarları ve Parasal Değerleri (İGEME) Raporları

	1983		1984		1985*	
	Miktar(kg)	Değer(\$)	Miktar(kg)	Değer (\$)	Miktar(kg)	Değer (\$)
ÇİÇEK AŞI KALEM ve GÖZLERİ (CANLI)						
Libya A.Dunh.	14 025	27 000	-	-	-	-
Suudi Arabistan	-	-	-	-	18 100	1 085
TOPLAM	14 025	27 000	-	-	18 100	1 085
AĞAÇ ÇELİKLERİ (CANLI)						
İngiltere	-	-	109	1 440	-	-
Suudi Arabistan	-	-	15 808	29 893	-	-
TOPLAM	-	-	15 917	31 333	-	-
ÇALILAR-KÖKLER (CANLI)						
Suudi Arabistan	-	-	-	-	300	200
Libya A.Dunh.	-	-	-	-	4 500	24 490
TOPLAM	-	-	-	-	4 800	24 690
KESME ÇİÇEKLER (SÜS ve BUKET İÇİN)						
Batı Almanya	652	1 954	816	1 127	4 400	8 706
Avusturya	-	-	100	113	-	-
Fransa	3 840	4 395	-	-	-	-
Hollanda	-	-	402	525	-	-
İngiltere	-	-	-	-	500	458
İsviçre	-	-	-	-	240	858
Kuveyt	320	252	-	-	-	-
Suudi Arabistan	-	-	660	387	3 700	3 415
TOPLAM	4 822	6 601	1 378	2 152	8 840	13 437
DALLAR ve YAPRAKLAR (SÜS ve BUKET İÇİN)						
Kuveyt	-	-	80	16	-	-
Suudi Arabistan	-	-	4 462	9 308	-	-
TOPLAM	-	-	4 542	9 324	-	-
GENEL TOPLAM	769 536	2 150 821	1 681 052	3 453 865	788 863	2 220 197

* 1985 yılı ihracatı yalnızca Ocak-Eylül ayları arasını içeriyor.

3.2.3. İthalat

Türkiye'de Üretim iç tüketimi karşılayacak durumda değildir. Son iki yıl içerisinde uygulanan ekonomik politika nedeni ile ithalatın serbest bırakılması sonucu süs bitkileri özellikle saksı bitkileri büyük ölçüde ithal edilmeye başlanmıştır. Ancak bu ithalatın parasal hacmi hakkında henüz istatistiki kaynağa sahip değiliz. Bu ithalatın sorunlarının zamana çıkacağı kanısındayız. Çünkü çok değişik iklim koşullarında yetişen bitkilerin, tropik bitkiler gibi, yaz aylarındaki ithalatında özellikle Ege ve Akdeniz bölgelerindeki düşük nisbi nem dolayısı ile bitkilerin kısa sürede canlılıklarını yitirmeleri ve fizyolojik hastalık belirtileri göstermelerine neden olmaktadır.

Tablo 25 de görüldüğü gibi süs bitkileri ithalatımız (1983 - 1985) miktar olarak 33 557 kg. dan 445 415 kg. a, parasal değer olarak ise 93 195 \$' dan 1 202 111 \$ na yükselmiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi süs bitkileri ithalatımız da büyük artışlar kaydedilmiştir.

İthalatta en fazla oran toplam ithal içinde % 66 pay ile canlı bitkisel materyal ve kökler birinci sırayı alırken, onu % 31,54 çiçek soğanları, yumrular ve yumruk köklerin ithali izlemiştir. İthalatta en az payı ise kesme çiçek ve yeşillikler almıştır.

Yine aynı tablodan süs bitkileri gereksinimimizi en fazla oranda karşıladığımız ülke Hollandadır. Toplam ithalat içinde 1 milyon \$ dan fazla miktarı bu ülke karşılamaktadır (Yaklaşık % 84 ile) Hollanda'dan sonra parasal değer % 7,9 ile İsrail ikinci sırayı almaktadır. Diğer ülkeler ise ithalatımızda % 8,1 lik bir pay almaktadır.

3.2.4. Önemli Bazı Kesme Çiçeklere Ait Fiyatların 1981-1983 Yılları Arasında Aylara Göre Dağılımı

Çiçek mezarlarında oluşan fiyatlar çiçek tür, cins ve çeşitleri yanında yıllara, mevsimlere hatta günün değişik saatlerine göre değişmektedir. Kesme çiçeğin en fazla tüketildiği İstanbul'da 1981-1982 ve 1982-1983 üretim dönemlerinde , önemli kesme çiçek türlerinin fiyatları aylara göre incelenmiştir. Fiyatların zamana bağlı olarak aşırı değişim göstermesinden dolayı yıllık ortalamalar şeklinde kıyaslamadan kaçınılarak,

Tablo 25: Türkiye'nin 1983-1985 Yılları Arasında İthalatını Yaptığı Süs Bitkilerinin Miktarları ve Parasal Değerleri (İGEME Raporları)

	1983		1984		1985*	
	Miktar(kg)	Değer (\$)	Miktar(kg)	Değer (\$)	Miktar(kg)	Değer (\$)
ÇİÇEK SOĞANLARI-YUMRULAR-YUMRULU KÖKLER						
Batı Almanya	36	345	-	-	-	-
Hollanda	33 096	86 346	110 705	258 413	92 032	294 292
İsrail	-	-	4 373	31 642	19 076	94 243
TOPLAM	33 132	86 691	115 078	290 055	102 282	379 233
CANLI BİTKİSEL MATERİYAL** ve KÖKLER						
Avustralya	-	-	-	-	9	292
Belçika-Luxemburg	-	-	1 000	8 766	24 100	22 000
ABD	120	4 183	168	6 134	-	-
Fransa	75	1 103	10 055	104 042	21 096	13 263
Hollanda	-	-	72 286	189 815	306 790	750 311
İtalya	4	7	-	-	9 000	16 983
Brezilya	10	214	-	-	-	-
İsrail	-	-	129	751	176	755
İsviçre	216	997	-	-	-	-
Yunanistan	-	-	-	-	4 000	5 517
TOPLAM	425	6 504	83 638	320 622	344 075	795 858
SÜS ve BUKET İÇİN KESİLMİŞ ÇİÇEK, DAL ve YAPRAKLAR						
Batı Almanya	-	-	260	1 652	15	140
Hollanda	-	-	1 028	12 559	2 433	25 846
İsrail	-	-	111	315	-	-
Tayland	-	-	-	-	10	193
İtalya	-	-	230	1 343	-	-
Singapur	-	-	-	-	600	841
TOPLAM	-	-	1 629	15 526	3 058	27 020
GENEL TOPLAM	33 557	93 195	200 345	626 546	445 415	1 202 111

* 1985 yılı ihracatı yalnızca Ocak-Kasım ayları arasını içeriyor.

** Ağaçlar, fidanlar, ağaç çelikleri, çalılar ve çiçek aşı kalem ve gözlerini içeriyor.

aylık ortalamalara göre demet fiyatlarının değişimi grafikte gösterilmiştir (Şekil 7).

Bütün yıl boyu üretilen karanfil, gül ve glayölün aralarındaki fiyat ilişkisi daha belirgin olarak görülmesi için bu türler aynı Şekil 7 üzerinde gösterilmiştir. Şekil 7 incelendiğinde glayöl fiyatlarının gül ve karanfil fiyatlarından, gül fiyatlarının da karanfil fiyatlarından yüksek olduğu ve fiyatların Eylül ayından itibaren yükseldiği, bu yüksek fiyatın Nisan ayına kadar devam ettiği gözlenmektedir.

3.2.5. Pazarlama Kanalları

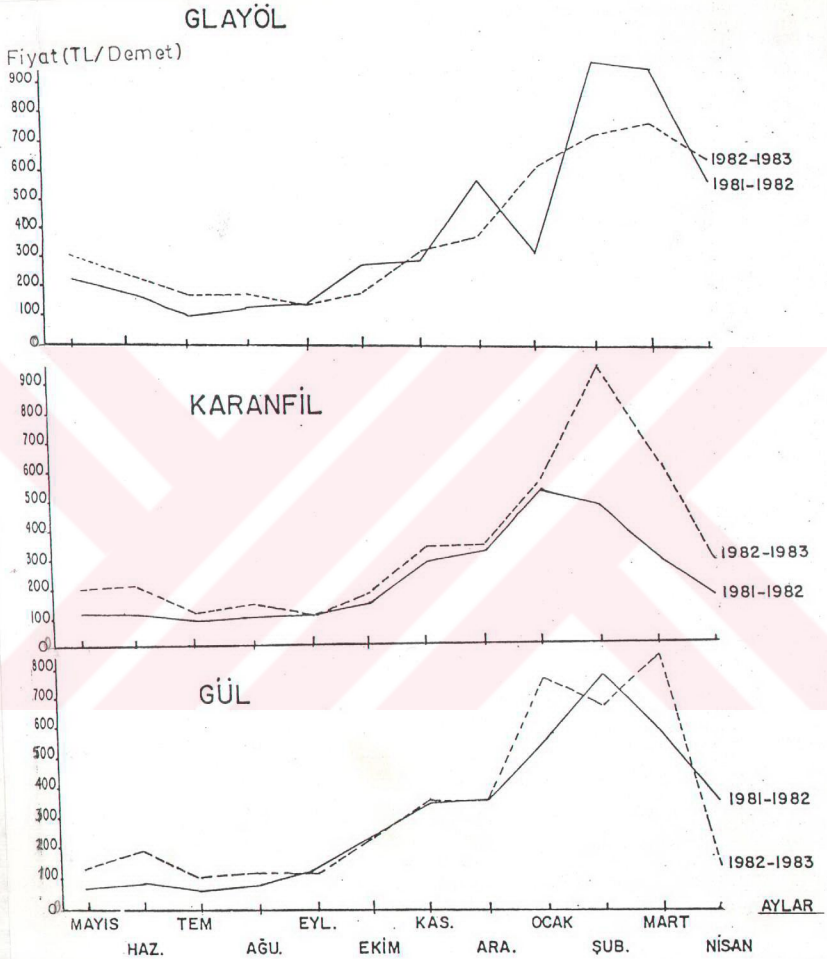
Üretim ile başlayan üretimi tamamlanmış ürünlerin tüketiciye ulaştırılmasıyla devam edip, tüketim ile son bulan ekonomik süreçte üretici-tüketici ilişkisini bazı aracı niteliğindeki kuruluşlar sağlamaktadır. Bunlar üyeleri olan üreticinin malını perakendecilere toptancı olarak pazarlayan kooperatifler ve kooperatiflerden açık arttırma ya da eksiltme ile aldığı çiçeği tüketiciye ulaştıran perakendecilerdir. Perakendecilerde dükkan sahipleri, tezgah sahipleri ya da seyyar satıcılar olarak üçe ayrılmaktadır (Şekil 8). Yine Şekil 8 de görüleceği gibi üreticiden perakendeciye ya da üreticiden tüketiciye doğrudan satışların yapıldığı, biliniyorsa da; miktarları kesin olarak saptanamamakta ve toplam satış içindeki payının çok düşük olduğu tahmin edilmektedir.

Kooperatifler aracılığı ile perakencilere ulaşan süs bitkilerinin büyük çoğunluğunu kesme çiçekler oluşturmaktadır. Saksı bitkileri ve yeşilliklerin ise kooperatiflere çok az miktarlarda getirildiği ve özellikle yeşilliklerin çoğunun mezata girmeden üreticiden perakendeciye ulaştığı görülmektedir.

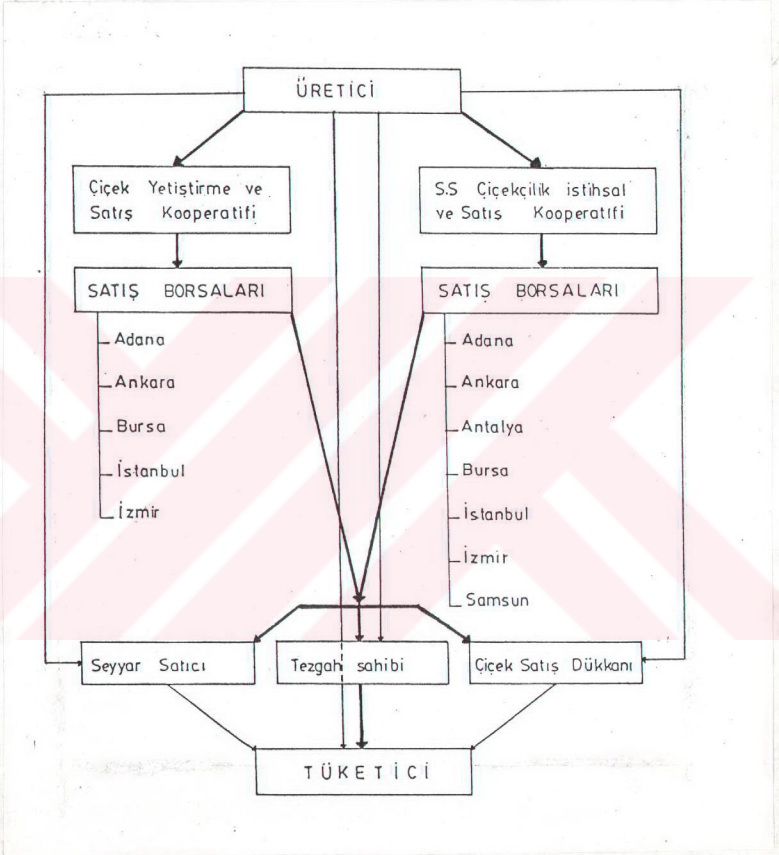
Toptancılar (Kooperatifler)

Süs bitkilerinin üreticiler tarafından pazarlanması, yine kendi kuruluşları olan ve toptan satış yeri görevini yüklenen çiçekçilik kooperatiflerine gönderilerek gerçekleşmektedir.

İlk olarak 1946 yılında çiçek üreticileri bir araya gelerek merkezi İstanbul'da olan "Sınırlı Sorumlu Çiçekçilik İstihsal ve Satış Kooperatifi" ni kurmuşlardır (20).

Şekil 7: Önemli Kesme Çiçek Türlerinde Fiyatların Aylara ve Yıllara Göre Değişimi (8)

Şekil 8: Çiçek Pazarlama Kanalları (B)

Kuruluş amacı, kooperatife ve ortaklarına ait arazilerde yetiştirilen süs bitkilerinin satışını sağlamak olan kooperatif bunu şu yollarla gerçekleştirmeye çalışacaktır (20).

- a) Süs bitkileri ürünlerini bir araya getirmek,
- b) Standart sınıflara ayırmak,
- c) Gerektiğinde çiçek suyu ve esans üretimi yapmak üzere imalathaneler kurmak,
- d) Ürünlerin iç ve dış tüketim piyasasında en iyi fiyatlarla satışını sağlamaya çalışmak,
- e) Mezat salonları kurmak ve satış mağazaları açmak,
- f) Ortaklara her türlü tohum, çiçek soğanı, fide, fidan, ilaç, gübre, araç, gereç vb. toptan sağlamak ve gerektiğinde dış ülkelerden getirtmek suretiyle ortaklara dağıtmaktır.

1954 yılında bazı çiçek üreticileri yine aynı amaçlarla bir araya gelerek merkezi İstanbul'da olan "Sınırlı Sorumlu Çiçek Yetiştirme ve Satış kooperatifi"ni kurmuşlardır (20).

Bu iki kooperatifin İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Bursa, Samsun illerindeki mezat salonlarında haftanın belli günleri satışlar yapılmaktadır (20).

Tablo 26 : Çiçek Satışlarının İllere Göre Dağılımı (1983) (8)

İller	Satış Tutarı (1000 TL)	%
İstanbul	1 373 617	62
Ankara	403 787	13
İzmir	254 431	11
Adana	101 447	5
Bursa	74 190	3
Samsun	24 230	1
Antalya	1 023	0,04
TOPLAM	2 232 723	100,0

1975 yılında toplam çiçek satışlarında İstanbul % 66, Ankara % 13 ve İzmir % 11 ile pay almıştır (8). 1983 yılında ise İzmir'in payı değişmezken İstanbul % 62 ve Ankara % 18 ile azalma göstermiş ve bunun yanında diğer illerdeki mezatlardaki satışların % oranları artmıştır (Tablo 26).

Çiçek satışları bazı illerde haftada 3 gün (Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleri) yapılırken; tüketimin arttığı İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde bu günlere Cumartesi gününde eklenmiştir.

Çiçekleri satılan üretici aynı gün kooperatiften parasını alabilmektedir. Her üretici için ayrı bir fatura düzenlenmektedir. Her üretici için ayrı bir fatura düzenlenmektedir. Üç örnek düzenlenen faturaların bir örneği üreticiye gönderildiğinden; üretici satılan çiçeklerinin miktarı, alıcıları ve fiyatları konusunda bilgi edinmekte, ancak satışlarla ilgili faaliyetlere doğrudan katılamamaktadır (8).

Kooperatifler hizmet karşılığı olarak çiçek satışı tutarlarından % 10'luk bir kesinti yapmakta ve taşıma dışındaki diğer hizmetler bu fondan karşılanmaktadır. Üretici bu kesinti dışında % 5 lik vergi stopajını da ödemek zorundadır (8).

Perakendeciler

Perakendeciler kooperatiflerden aldıkları kesme çiçekler ve yeşillikleri tüketicinin tercihinine göre demet, buket, sepet, çelenk ya da arajman halinde sunmaktadırlar (20).

Saksı bitkileri ise ya alındığı gibi ya da birkaç bitki bir arada kokteyl adı verilen tarzda satışa sunulmaktadır.

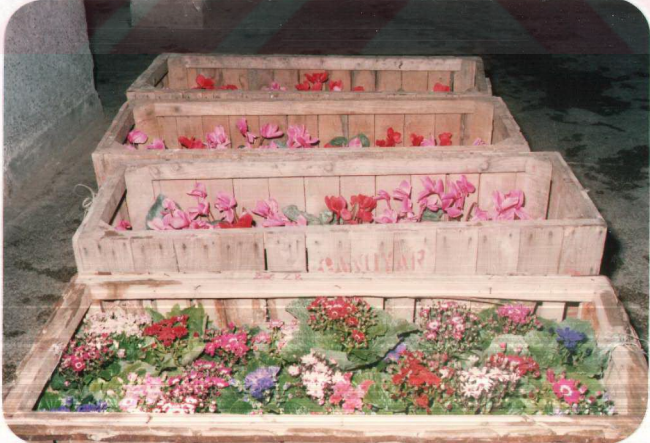
Perakendeciler genellikle büyük şehirlerde toplanmıştır. 1980 yılındaki İzmir kesme çiçek satışlarında % 80 ile dükkan sahipleri en büyük paya sahiptir. Bunu % 15 ile tezgah sahipleri izlerken, seyyar satıcıların oranı ise % 5'dir (20).

4. S.S. ÇİÇEK YETİŞTİRME ve SATIŞ KOOPERATİFİ İZMİR MEZATINDA AYLARA GÖRE PİYASAYA ARZEDİLEN SÜS BİTKİLERİ CİNS, TÜR ve ÇEŞİTLERİNE AİT FİYATLARIN 1984-1985 KIŞ SEZONU (KASIM-MAYIS) İÇERİSİNDEKİ DEĞİŞİMİNE AİT ARAŞTIRMALAR

4.1. Materyal ve Yöntem

S.S. Çiçek Yetiştirme ve Satış Kooperatifi İzmir Şubesi'nin mezat günlerinden en çok satış yapılan pazartesi ve cuma mezatlari 1.11.1984 ve 31.5.1985 tarihleri arasında her pazartesi ve cuma izlenmiştir. Çünkü mevcut iklim koşullari nedeni ile bölge süsbitkileri (ki çoğunlukla kesme çiçek) üreticisinin gelirlerinin % 80-90'ının sağlandığı süre bu tarihler arasındadır.

Mezat salonuna yetiştiriciler tarafından gerek kendi olanakları ile, gerekse kooperatife ait taşıtlarla kasa, sepet, karton kutu ya da kovalar içinde gönderilen kesme çiçekler, yeşillikler ve saksı bitkileri (Şekil 9), çekilen kurada belirlenen sıra ile satışa çıkarılmaktadır. Böylece satış gününde zaman faktörünün fiyat üzerindeki etkisi şansa bırakılmaktadır. Üreticiler arasındaki genel kanı, aynı tür ve kalitedeki çiçeklerin aynı günün farklı saatlerinde satışa sunulmasıyla farklı fiyatlara satıldığıdır.

Şekil 9: Çiçeklerin mezata taşınmasında kullanılan kasalar (orjinal)

Satış sırası gelen çiçekler perakendecilerin önünde ambalajı açılarak, Şekil 10 da da görüldüğü gibi çeşidine göre birkaç demeti bir arada ya da tane ile, müşterilere gösterilmekte ve satışla görevli memur tahmini maximum bir fiyat ile açık arttırmayı açarak alıcı çıkmadığı sürece fiyatı gittikçe düşürmektedir.

Şekil 10: Mezat Salonunda Satış Anı

Müşterilerin oturduğu sandalyeler mezat salonu içinde belirli bir düzende sıralanmakta ve 1 ile 150 arasında bir sayı almaktadır. Aynı sayılar müşterilerin ve satışla görevli kişinin görebileceği iki ayrı ışıklı panoda da bulunmakta ve o anda satışa çıkan çiçeği almak isteyen müşteri oturduğu sandalyenin sağ kolundaki düğmeye basarak ışıklı panolarda kendi sayısına ait ışığın yanmasını sağlamaktadır (Şekil 10).

Satışla görevli memur o an satışa sunduğu çiçek için bir fiyat söylediği an ışıklı panoda birden fazla ışık yanıyorsa fiyatı tek alıcı kalıncaya kadar yükseltmekte; eğer hiç ışık yanmıyorsa alıcı buluncaya kadar kademe kademe düşürmektedir. Bu şekilde bir üreticinin sandığından

çıkan tüm çiçekler satılınca sırası gelen diğer üreticinin çiçekleri satılmakta ve aynı işlemler tekrarlanmaktadır.

Daha önce belirtilen tarihler arasındaki her pazartesi ve cuma günleri mezat salonunda bulunarak, o gün satılmak üzere mezat deposuna getirilen süs bitkileri yerinde incelenmiş (Şekil 11) ve satılmak üzere gelen çeşitlere göre her mezat günü için ayrı bir tablo hazırlanmıştır.

Şekil 11: Mezat Deposunda Kasalar İçinde Kesme Çiçekler (Orijinal)

Tablo 28 de görüldüğü gibi satışlarda fiyat oluşumunda kalitenin yanı sıra çiçek renginin de etken olduğu bazı çeşitlerde farklı renkler için fiyatlar ayrı ayrı saptanmış ve karışık renkleri içeren demetlerde dikkate alınmıştır.

Satış anında her çiçek için ne kadarının (demet ya da tane) kaç liradan satıldığı bu cetvelde belirtilmiştir. Daha sonra bu cetveldен her çiçek için demetle satılanlarda tek demet ve tane ile satılanlarda bir tanesinin fiyatı bulunarak deftere işlenmiştir. Bu defterde özellikle maksimum, minimum ve ortalama fiyatlar yine her tür ve her renk için ayrı ayrı belirtilmiştir (Tablo 29).

İzlenen zaman süreci içinde mezata satışa gelen süs bitkilerinin Latince ve Türkçe adları alfabetik sırayla Tablo 30 da verilmiştir. Ancak bu zaman sürecinde satışa gelen tüm süs bitkilerinin bunlar olduğu kanısına varmakta yanlıştır. Çünkü mezat satışları yalnızca Pazartesi ve Cuma günleri izlenmiştir. Çarşamba ve Cumartesi mezatları dikkate alınmamıştır. Çok küçük olasılıkla olsa o günlerde mezatı bizim izleyemediğimiz bir kaç çeşit gelmiş olabilir.

Tablo 31 de ise mezatta satışa sunulan kesme çiçeklerin bir demetinde bulunması gereken miktarlar ve her çeşit için satışların kaç demeti bir arada yapıldığı hakkında bilgi verilmektedir. Tane ile satılanlarda da kaç tanesinin bir arada satıldığı belirtilmiştir.

Orkideler sapları içi su doldurulmuş tüpler içinde ve tüpün ağzı pamuk tıpa ve aliminyum folya ile iyice sarılarak suyun dışarı akması önlenecek şekilde mezata gelerek diğer çeşitlerden çok farklı şekilde satışa sunulmaktadır.

Daha önceki aşamada (Tablo 29) Bir deftere geçirilen günlük satış değerlerinden her ay için her türün aylık ortalama maximum ve minimum fiyatları bulunmuş ve fiyat zaman ilişkisini gösteren grafikleri çizilmiştir. Bu grafiklerde yatay eksen araştırma periyoduna giren ayları, dikey eksen ise ₺.- olarak fiyatı göstermektedir. Aynı grafik üzerinde gösterilen farklı türler ya da bir türün farklı renklerinin, sütunlar ayrı renklere boyanarak daha belirgin olarak görülmesi amaçlanmıştır.

Her grafiğin sol üst köşesinde her sütun renginin hangi türü ya da rengi tanımladığı rakamlarla ifade edilmiş ve bu rakamların anlamları tabloların altında açıklanmıştır. Sütunların en üst noktası o cinsin ya da çeşidin maximum fiyatını gösterirken renklendirmenin başladığı nokta minimum fiyatı göstermektedir. Bazı sütunların ise boydan boya renklendirildiği dikkati çekmektedir. Bunun anlamı da o sütundaki cins ya da çeşidin tek fiyattan satıldığı ve minimum fiyatın oluşmadığıdır.

Tablo 28: Mezat Satışlarının İşlenmesini Kolaylaştırmak Amacıyla Hazırlanan Tabloya Fiyatların İşlenmesi
(14.1.1985 Günü Örneğinde, İL.- olarak)

GÜL	KARANFİL	GLAYÜL	BÜYÜK ÇİÇEKLİ KRİZANTEM	SPREY KRİZANTEM	ÇİTİR
<u>Kırmızı</u>	<u>Kırmızı</u>	<u>Beyaz</u>	<u>Beyaz</u>	<u>Beyaz</u>	
3 demet/7000, 5000 ,	4 demet/4000, 2700,	4 demet/4500, 4200,	4 demet/400, 300, 900,	5 demet/800, 700, 400,	5 demet/500, 400, 200
1600, 1400, 8400,	3500, 2500, 3000,	4000, 3700	1800, 1500, 2300, 1400,	1700, 1500, 350, 900,	300, 600, 100,
7200, 9000, 500....	2800, 2000, 1400,....	<u>Sarı</u>	1000, 650,	600, 700,	4 demet/200, 300, 500,
5 demet/500, 1200	3 demet/2000, 2500	2 demet/650	<u>Sarı</u>	4 demet/500, 1900	TÜL
2 demet/2800	<u>Pembe</u>	5 demet/5000	4 demet/1000, 1700,	<u>Sarı</u>	2 demet/400, 500, 800,
	4 demet/3000, 3500,	3 demet/3200, 4000	500, 700, 1200,...	5 demet/1000, 800,	600,
<u>Pembe</u>	1500, 500, 1800,	<u>Pembe</u>	5 demet/600	300, 700, 600, 550,	STERLİÇYA
3 demet/3600, 650,	1000, 5500....	4 demet/1900, 2600,	<u>Mor</u>	<u>Mor</u>	2 tane/1500, 2000,
4000, 3000, 2500,	6 demet/2500, 1000	8200, 3500, 500, 2200, 4 demet/1400, 1500,	<u>Mor</u>	5 demet/1400, 1000,	800, 1700, 1600,
15000, 1600,....	5 demet/750	4400, 3300,....	800, 550, 1000,....	600, 850, 1900, 700,	NERGİS
5 demet/1500, 2200,	<u>Kırmızı</u>	<u>Kırmızı</u>	<u>Kiremit</u>	6 demet/1000, 300, 600,	2 demet/1100, 1000,
1200	4 demet/3500, 1900,	4 demet/1500, 2600,	4 demet/1000, 1500,	<u>Karıgık</u>	500, 400, 900,
<u>Karıgık</u>	3200, 5500, 2300,	1200, 700, 500,	400, 9500, 800, 700,	5 demet/700, 500, 350,	KALA
3 demet/3000, 1500,	<u>Sarı</u>	<u>Karıgık</u>	<u>Karıgık</u>	400, 1000,	2 demet/900, 1000,
4 demet/15000, 1000	4 demet/2700, 2100,	4 demet/3500, 4200,	4 demet/1200, 800,	4 demet/350, 700,	800, 600, 300, 750,
	1700	4300, 2000, 1200,	2100, 1600,	<u>GERBERA</u>	250, 400, 700,
<u>Sarı</u>	<u>Sarı</u>	3 demet/300, 500,	3 demet/300, 500,	3 demet/1000, 1200,	SUSİ
1 demet/2500	2 demet/1900, 2750			800, 500, 1600,	10 demet/500, 400,
	<u>Beyaz</u>				250, 300, 150, 200,
	4 demet/3500, 1000,				12 demet/500
	5500,				NERİNE
<u>Karıgık</u>					2 demet/1000, 1100,
	4 demet/4000, 3900,				900, 700,
	1000, 2200,....				

Tablo 29: Her Mezat Günü İçin Değerlerin Tek Demet veya Tane Fiyatının Deftere İşlenme Şekli (İL)

GÜL			
<u>Kırmızı</u>	max. fiyat	min.fiyat	
Diğer fiyatlar			
<u>Pembe</u>	max. fiyat	min. fiyat	
Diğer fiyatlar			
<u>Karışık</u>	max. fiyat	min. fiyat	
Diğer fiyatlar			
<u>GERBERA</u>	max.fiyat	min. fiyat	
Diğer fiyatlar			
<u>ÇITIR</u>	max. fiyat	min. fiyat	
Diğer fiyatlar			

Tablo 30: Kasım 1984-Mayıs 1985 Ayları Arasında Mezata Gelen ve Satışları İzlenen Süs Bitkileri Cins, Tür ve Çeşitleri

LATİNCE ADI	TÜRKÇE ADI
Kesme Çiçekler, Yeşillikler ve Dallar	
Acacia retinoides (Schlenchtend)	İzmir mimozası
Anemone blanda (Schott et Kotschy)	Manisa lalesi
Anthemis sp.	Kır papatyası
Anthurium andreanum (Lind.)	Filamingo çiçeği, anturyum
Asparagus plumosus (Bak.)	Tül, kuşkonmaz
Asparagus sprengeri (Regel)	Çıtır
Brassica oleracea (Wild kohl)	Süs lahanası
Calendula officinalis (Linne)	Susi
Chaenomeles japonica (Thunb.)	Japon ayvası, bahardalı
Chrysanthemum sp.	Krizantem, pat
Clivia miniata (Regel)	Klivya
Cortaderia selloana (Schult. et Schultf.)	Pampas, kordeterya

LATİNCE ADI	TÜRKÇE ADI
Kesme Çiçekler, Yeşillikler ve Dallar	
Dahlia sp.	Yıldız çiçeği, dalya
Dianthus caryophyllus (Linne)	Karanfil
Dianthus barbatus (Linne)	Hüsnüyusuf
Euphorbia pulcherrima (Willd.)	Atatürk çiçeği
Freesia hybr.	Kayısı çiçeği, Frezya
Gerbera jamesonii (H.Bolus ex Hook.)	Gerbera
Gladiolus hybr.	Gladyöl
Gomphrena globosa (Linne)	Hanım düğmesi, Medina
Gypsophila paniculata (Linne)	Bahar yıldızı
Hedera helix (Linne)	Duvar sarmaşığı
Helichrysum bracteatum (Willd.)	Kağıt çiçeği
Hyacinthus orientalis (Linne)	Sümbül
Iris germanica (Linne)	Süsen, iris
Lilium sp.	Zambak
Lunaria annua (Linne)	Sedef
Lunaria sp.	Küçük sedef
Mathiola incana (Linne) R.Br.-Levkoje	Şebboy
Narcissus sp.	Nergis
Nerine bowdenii (W.Wats)	Nerine
Nephrolepis sp.	Eğrelti
Orchidaceae (Linne)	Orkideler
Rosa sp.	Gül
Salix caprea (Linne-Salweide)	Keçi söğüdü
Strelitzia sp.	Cennet kuşu, sterliçya
Syringa sp.	Leylak
Tulipa hybr.	Lale
Viola odorata (Linne-Duftveilchen)	Kokulu menekşe
Zantedeschia sp.	Kala

Saksı	Bitkileri
Alocasia sp.	Fil kulağı
Azalea indica (Rhododendron indicum) ((Linne) Sweet)	Açelya
Begonia sp.	Begonya türleri
Bougainvillea glabra (Choisy)	Begonvil, gelin duvağı
Cactaceae	Kaktüs çeşitleri

Saksı Bitkileri	
<i>Calceolaria herbeohybrida</i> (Voss)	Çanta çiçeği
<i>Chlorophytum comosum</i> ((Thunb.) Jacques)	Kordela
<i>Codiaeum</i> sp. (Croton sp.)	Kroton
<i>Cyclamen persicum</i> (Mill.)	Sıklamen
<i>Cyperus alternifolius</i> (Linne)	Japon şemsiyesi
<i>Dizygotheca elegantissima</i> ((Veitch)Vig. et Guill)	Parmak aralya
<i>Ficus elastica</i> (Roxb.-Gummibaum	Kauçuk
<i>Hibiscus rosa sinensis</i> (Linne)	Çin gülü
<i>Homalocladium platycladum</i> ((F.v.Muell.) L.H. Bailey)	-
<i>Hydrangea</i> sp.	Ortanca
<i>Impatiens walleriana</i> (Hook. f.)	Cam güzeli
<i>Jasminum officinale</i> (Linne)	Beyaz yasemin
<i>Monstera deliciosa</i> (Liebm.)	Deve tabanı
<i>Pelargonium hybr.</i>	Sardunya
<i>Peperomia</i> sp.	Peperonya
<i>Phoenix dactylifera</i> (Linne)	Hurma
<i>Philodendron</i> sp.	Filadendron
<i>Primula</i> sp.	Çuha çiçeği
<i>Raphidophora aurea</i> (Scindapsus aureus) (Lind. et. Andre)	Salon sarmaşığı
<i>Saintpaulia ionantha</i> (H.Wendl.- Usambaraveilchen)	Afrika menekşesi
<i>Sanchezia nobilis</i> (Hook.f.)	Sanchezya
<i>Sanseveria trifasciata</i> (Prain)	Paşa kılıcı
<i>Schlumbergera truncata</i>	Yılbaşı kaktüsü
<i>Senecio cruentus</i> ((L.Herit) De Candolle)	Sineralya
<i>Soleirolia soleirolii</i> (Req.)	Aşkın gözyaşları
<i>Washingtonia robusta</i> (H.Wendl.)	Palmiye
<i>Yucca</i> sp.	Yukka

**Tablo 31 : Mezatta Satışa Çıkarılan Kesme Çiçek, Yeşillik ve Dalların
Bir Demetinde Bulunması Gereken Miktar ve Demet Sayıları**

Adı	Bir demetteki Miktar (Adet)	Satışa Sunulan Demet Sayısı
<i>Acacia retinoides</i> (İzmir mimozası)	3-5	1
<i>Anemone blanda</i> (Manisa lalesi)	50	2-4
<i>Anthemis</i> sp. (Kırpapatyası)	10-20	2-4
<i>Anthurium andreaeanum</i> (Anturyum)	5	1-2
<i>Asparagus plumosus</i> (Kuşkonmaz)	10	1-2
<i>Asparagus sprengeri</i> (Çıtır)	10	1-2-5
<i>Brassica oleracea</i> (Süs lahanası)	1	-
<i>Calendula officinalis</i> (Susi)	20	4
<i>Chaenomeles saponica</i> (Bahar dalı)	3-5	1
<i>Chrysanthemum</i> sp. (Büyük çiçekli ve ponpon krizantem)	10	4
<i>Chrysanthemum</i> sp. (Sprey ve ürümcek)	10	5
<i>Clivia miniata</i> (Clivya)	1	-
<i>Cortaderia sellona</i> (Pampas)	10	1
<i>Dahlia</i> sp. (Dalya)	10	1
<i>Dianthus caryophyllus</i> (Karanfil)	25	4
<i>Dianthus barbatus</i> (Hüsnü yusuf)	10	2-4
<i>Euphorbia pulcherrima</i>	2-3	-
<i>Freesia hybr.</i> (Frezya)	10	2
<i>Gerbera jamesonii</i> (Gerbera)	20	3
<i>Gladiolus hybr.</i> (Glayöl)	10	4
<i>Gomphrena globosa</i> (Medina)	10	2
<i>Gypsophyla paniculata</i> (Bahar yıldızı)	10	3
<i>Helichrysum bracteatum</i> (Kağıt çiçeği)	10	2
<i>Hyacinthus orientalis</i> (Sümbül)	10	2-4
<i>Iris germanica</i>	10	2
<i>Lilium candidum</i>	10	1-2
<i>Lunaria annua</i> (Sedef)	10 (1)	1-2 (-)
<i>Mathiola incana</i> (Şebboy)	10	4
<i>Narcissus</i> sp. (Nergis)	10	4-6
<i>Nerine bowdenii</i> (Nerine)	10	2-4

Adı	Bir Demetteki Miktar (Adet)	Demet Sayısı
Nephrolepis sp.(Eğrelti)	10	2
Orchidaceae (Orkideler)	1	-
Rosa sp. (Gül)	20	3
Salix caprea (Keçi söğüdü)	5	2
Strelitzia sp. (Cennet kuşu)	2	1
Sgringa sp. (Leylak)	5	2
Tulipa hybr. (Lale)	10	2
Viola odorata (Kokulu menekşe)	10	2
Zantedeschia sp. (Kala)	10	2

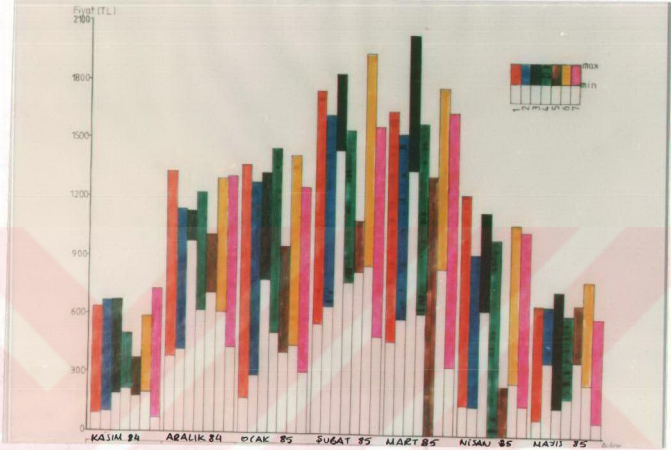
Mezatta inceleme yapılan sürede satışa sunulan çiçeklerin miktarı ve kalitesini yetiştirme ortamının iklim koşulları da etkilediğinden meteoroloji müdürlüğünden derlenen İzmir ve çevresinin iklim verileri Tablo 32 de sunulmuştur.

Tablo 32 : Eylül 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında İzmir ve Çevresinin İklim Durumu

	1984				1985				
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs
Max. sıcaklık ortalaması	31,7	31,4	18,9	12,6	14,0	9,8	16,2	23,2	28,5
Min. sıcaklık ortalaması	19,8	16,5	10,0	4,8	5,8	1,9	6,3	10,1	15,1
Max. sıcaklık değeri	35,6	36,7	24,2	18,2	18,3	21,2	23,0	31,0	32,8
Min. sıcaklık değeri	16,6	10,4	2,5	-0,7	-2,4	-4,2	-1,2	5,6	5,7
Yağışlı gün sayısı	2	-	8	11	21	7	9	5	5
Donlu gün sayısı	-	-	-	1	4	15	1	-	-
Açık gün sayısı	26	25	7	10	7	2	3	12	15

4.2. 2. Kış Sezonunda Mezata Arzedilen Süs Bitkileri Cins, Tür ve Çeşitlerine Ait Fiyatların Aylara Göre Dağılımı

4.2.1. Karanfil

Şekil 12: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Değişik Karanfil Çeşitlerine* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

* 1 No lu sütun kırmızı renkli çeşitleri

2 " " pembe " "

3 " " sıklamen " "

4 " " kırçillı " "

5 " " sarı " "

6 " " beyaz " "

7 " " karışık " çeşitlerin birleşmesinden oluşan demetleri

içeriyor

Şekil 12 de de izleneceği gibi Karanfil fiyatlarının Kasım-Mayıs ayları arasında değişimi çan eğrisi özelliği taşımaktadır. Bir demet karanfil fiyatı Kasım ayında rengine ve kalitesine bağlı olarak 370 ₺ ile 740 ₺ arasında değişmektedir. Başka bir ifade ile bir adet karanfilin Kasım ayı ortalama fiyatı 2,8 ₺ ile 29,6 ₺ arasında değişmiş ve en düşük fiyat 7 no, lu sütundaki karışık renkli demetler için oluşmuştur.

Aralık ayında ise fiyatlarda önemli ölçüde yükselmeler olmuştur. Bir demet karanfil en az 380 ₺ ve en fazla 1330 ₺. na alıcı bulmuş ve bir adet karanfil fiyatı 15,2 ile 53,2 ₺. na arasında değişmiştir.

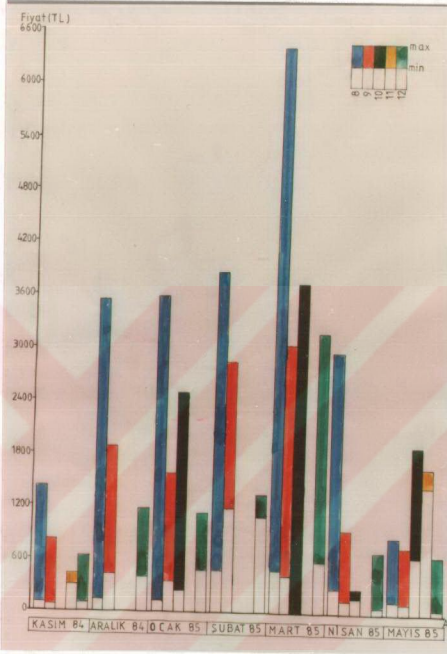

Şekil 13: Mezatta Karanfil Satışları (Orijinal)

Karanfil fiyatlarındaki yükselişin Şubat ve Mart aylarında maximum değerlere ulaştığını izlemekteyiz. Örneğin Mart ayında en yüksek değer sıklamalı rengi demetlerde 2050 ₺ ve en düşük değer de karışık renkli demetlerde 350 ₺. olarak incelenmiştir. Bu ayda az bulunan bir renkte ve kaliteli bir adet karanfil ile kalitesiz bir adet karanfil arasındaki fiyat farkı 68 ₺.na ulaşmıştır.

Sıklamalı renkli karanfil gibi mezata az gelen karanfilleri bir ayrıcalık olarak kabul edersek genelde maximum fiyatlar kırmızı, beyaz ve kırçillı renkler için en yüksek değerlere ulaşmıştır. Maximum fiyatlar tüm aylarda sarı karanfil çeşitleri için en düşük olmuştur. Bunun nedeni ise İzmir çevresinde yetiştirilen sarı karanfil çeşitlerinin kısa sap ve küçük çiçek sapı oluşturmalarından kaynaklanmaktadır.

4.2.2. GÜL

Şekil 14: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Değişik Gül Çeşitlerine* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Minimum ve Maximum Değerleri (Orijinal)

* 8 No lu sütun kırmızı renkli çeşitleri,

9 " " pembe " " ,

10 " " sarı " " ,

11 " " beyaz " " ,

12 " " karışık " çeşitlerin birleşmesinden oluşan demetleri

içeriyor.

Şekil 14 de görüldüğü gibi gül fiyatları da Aralık ayından itibaren yükselmeye başlayarak Mart Ayında maximum değerlere erişerek tekrar düşmeye başlamaktadır.

Dikkati çeken bir özellik kırmızı güllerin (Baccara, Ilona, Mercedes, Magic, vd.) ortalama aylık fiyatlarının maximum değerlerinin sürekli bir şekilde diğer gül çeşitlerinin (Carina, Sonia, Dr.Verhage, vd.) maximum fiyatlarından hemen her ay çok yüksek olmaktadır. Bu farklar fiyatların en yüksek düzeye ulaştığı Mart ayında daha belirginleşmektedir. Bu ayda kırmızı gülün bir demeti 6500 ₺. iken, sarı gülün (Dr. Verhage) bir demeti 3750 ₺. dir. Diğer bir gerçek de kalitenin güllerin fiyatını belirleyen önemli bir faktör olmasıdır.

Şekil 15: Mezatta Gül Satışları (Orijinal)

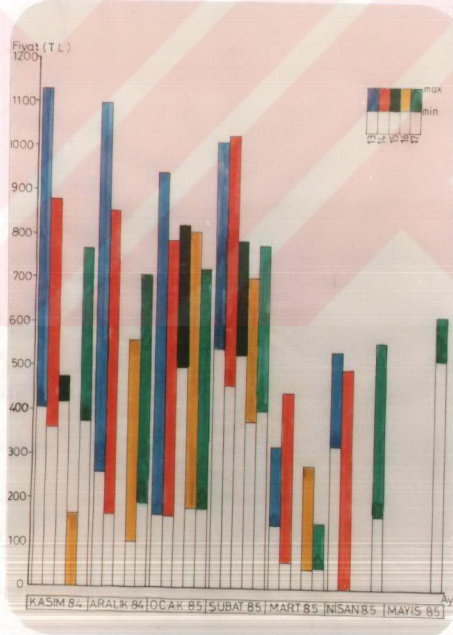
Yine Mart ayında Şekil 14'deki 8 no lu sütundan izlenebileceği gibi en

düşük kalite de bir demet kırmızı gülün ortalama değeri 550 ₺. iken aynı rengin ortalama maximum değeri 6500 ₺. dir. Gözlemler sonucunda kaliteyi belirleyen faktörler arasında sap uzunluğu ve çiçek çapından başka yaprak sap ve taç yapraklarındaki lekeler ve bu lekelerin oranları da önemli rol oynamaktadır. Şekil 15 de kaliteli ve uzun dallı kırmızı güllerin 3'erli demetler halinde satılışı görülmektedir.

4.2.3. Krizantem

Krizantem satışları büyük çiçekli, spreyl, örümcek ve ponpon çeşitlerinde değiştiği için her çeşit için ayrı ayrı incelenmiştir.

Büyük Çiçekli Çeşitleri

Şekil 16: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Büyük Çiçekli Krizantem Çeşitlerine* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orjinal)

* 13 No lu sütun beyaz renkli çeşitleri

14 " " sarı " " ,

15 " " kiremit " " ,

16 " " mor " " ,

17 " " karışık " çeşitlerin birleşmesinden oluşan demetleri içeriyor.

Şekil 16 da izlenebileceği gibi büyük çiçekli krizantem çeşitleri karanfil ve gülün aksine Şubat Mart aylarında değil Kasım-Aralık aylarında maximum fiyatlardan alıcı bulmuştur. Bunun nedeni bu aylarda açıkta doğal şartlarda yetişen krizantemlerin sona ermesidir. Bu yüksek fiyat, hafif düşüşler kaydedilse de, Şubat ayı sonuna kadar devam etmiş ve Mart ayında fiyatlarda önemli ölçüde düşüşler meydana gelmiştir.

Beyaz çeşidin bir demetinin maximum değeri Kasım-Şubat arasında 943 ₺. ile 1131 ₺. arasında değişmiştir. Minimum fiyatlar ise 135 ₺. ile 405 ₺. arasında değişmiş yani bir adet krizantem Kasım Şubat aylarında 13,5 ₺. ile 113,1 ₺. arasında değer bulmuştur. Şubat ayından sonra maximum fiyatlar Nisan ayında bir demet için en fazla 563 ₺.na çıkmıştır.

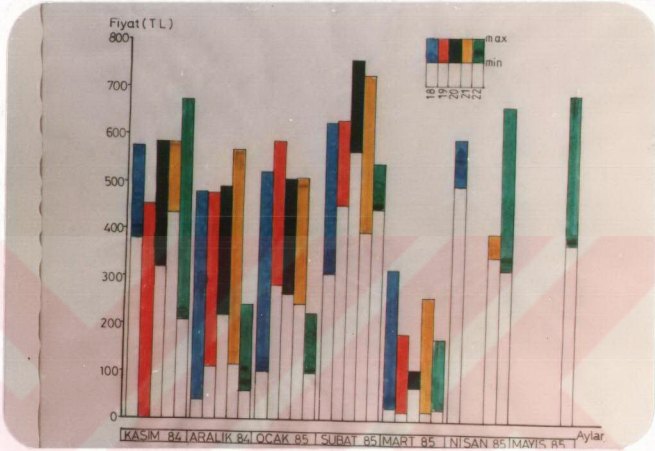

Şekil 17: Büyük çiçekli krizantem çeşitleri satışları (Orijinal)

Bu değer Mayıs ayında Anneler Günü nedeni ile 650 ₺.na yükselmiştir. Dikkati çeken bir özellikte Nisan, özellikle Mayıs ayında hasat sonu olması

nedeniyle sap çeşitleri içeren demetler hazırlanamamış; son gelen çiçekler toplanarak karışık demetler yapılmak zorunda kalınmıştır.

Sprey Krizantem Çeşitleri

Şekil 18: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Sprey Krizantem Çeşitlerine* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

* 18 No lu sütun beyaz renkli çeşitleri,

19 " " sarı " " ,

20 " " kiremit " " ,

21 " " mor " " ,

22 " " karışık " çeşitlerinin birleşmesinden oluşan demetleri içeriyor.

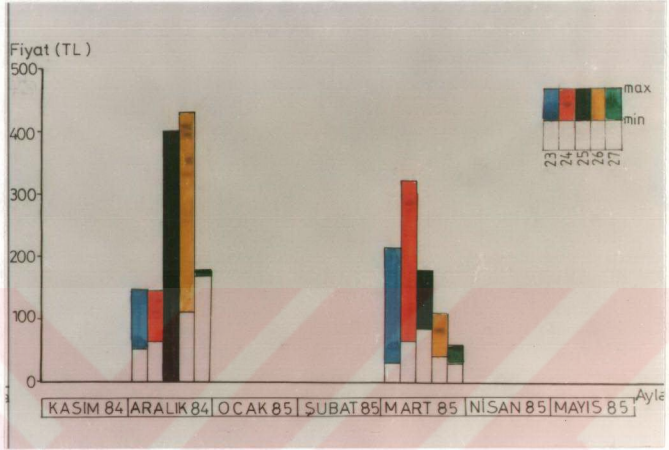
Şekil 18 dede izlenebileceği gibi sprey krizantem fiyatlarında büyük çiçekli krizantemlerde olduğu gibi çeşit özelliklerinden dolayı maximum fiyatlarda aylara göre belirgin ve stabil bir değer farkı oluşmamıştır. Her ay değişik bir renk en yüksek maximum fiyatı oluşturmuştur. Sprey krizantem demetlerinde en yüksek fiyat Şubat ayında kiremit renkli çeşitte 767 TL.

ndan, endüyük değır ise yine aynı çeşitte Mart ayında 159 TL. ndan alıcı bulmuştur. Yine Nisan, Mayıs aylarında karışık renkleri içeren demetler mezata gelmiş ve fiyatlarda en yüksek değırler bu demetler alınırken ödenmiştir.

Şekil 19: Sprey krizantem satışları (Orijinal)

Örümcek ve Ponpon Krizantemler

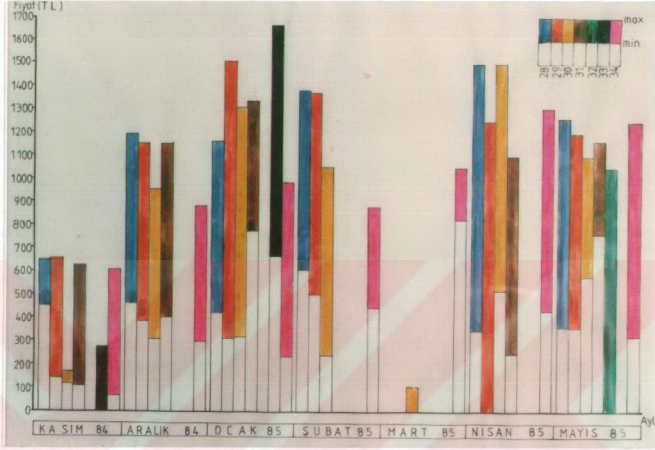
Şekil 20: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Örümcek ve Ponpon Krizantem Çeşitlerine* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orişinal)

- * 23 No lu sütun beyaz renkli örümcek krizantem çeşitlerini,
24 " " sarı " " " " ,
25 " " mor " " " " ,
26 " " karışık " " " " ,
27 " " ponpon krizantem çeşitlerini içerişiyor.

Şekil 20 de görüleceğı gibi ponpon ve örümcek krizantemler sürekli gelmemiş, zaman zaman arzedilmişlerdir.

Aralık ayındaki değerleri bakılınca örümcek krizantemlerin de çeşit özelliğı fiyat oluşmasında önemli bir faktör olarak görülmektedir. Ayrıca gözden kaçmayan bir nokta ponpon krizantem fiyatlarının örümcek çeşitlerinin fiyatlarından genelde düşük olmasıdır.

4.2.4. Glayöl

Şekil 21: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Glayöl Çeşitlerine^{*} Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

* 28 No lu sütun kırmızı renkli çeşitleri,

29 " " pembe " " ,

30 " " sarı " " ,

31 " " beyaz " " ,

32 " " koyu sıklamen " " ,

33 " " mor " " ,

34 " " karışık renkli çeşitleri içeriyor .

Glayölün Mart ayında mezata gelen miktarlarında, Şekil 21 de de izleneceği gibi, büyük düşüşler olduğundan fiyatların yükselmesi beklenirken, fiyatlarda da aşırı düşüş olmuştur. Bunun nedeni ise Tablo 32 de de açıkça görüldüğü gibi, bir önceki aydaki donlu gün sayılarının yüksek olmasından dolayı üretimin aksamasıdır.

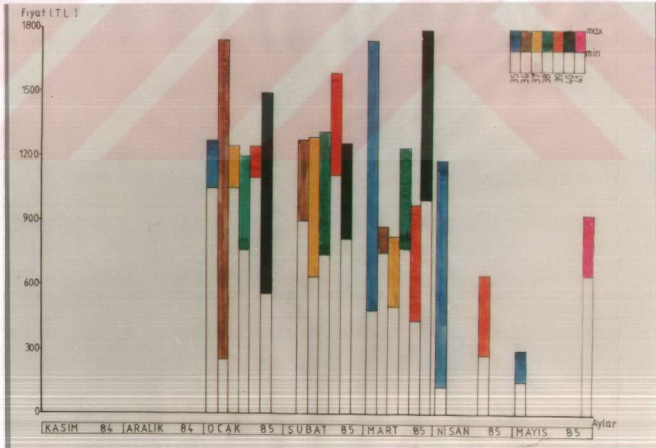
Diğer aylara göre maximum fiyatların en yüksek olduğu Ocak ayında mezata çok az gelen mor renkli glayölün (33 no lu sütun) demeti 1665 ₺. ile en yüksek fiyattan alıcı bulurken aynı ayda karışık renkli bir demet glayöl maximum 970 ₺. na satılmıştır.

Bu ayda kaliteli bir adet glayöl ile kalitesiz ve kısa saplı glayölün arasındaki fiyat farkı 145,5 ₺. gibi oldukça büyük bir değere ulaşmıştır.

Tüm ayların maximum fiyatlarına şöyle bakıldığında, mezata çok az gelen mor ve koyu sıklamen renkler dışında en fazla fiyatı kırmızı renkli glayöl çeşitleri almıştır. Sarı renkli glayöller ise gerek mezata çok sunulduğundan gerekse çok kaliteli olmamasından çoğunlukla düşük fiyatlardan alıcı bulmuştur.

Mezatta gerek çiçek sapı gerekse başak boyu uzun, çok sayıda ve dolgun kandil içeren ve çiçeklerinin alttan 3-4 tanesi açmış, lekesiz glayöller maximum fiyattan alıcı bulurken kısa boylu, birkaç kandil içeren, çiçekleri iyice açılmış, hastalıklı ya da sapları eğri gelişen glayöller minimum fiyattan satılmaktadır.

4.2.5. Lale

Şekil 22: Kasım 1984-Mayıs 1985 Ayları Arasında Lale Çeşitlerine* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

* 35 No lu sütun karışık renkli çeşitleri,
36 " " beyaz " " ,

- 37 No lu sütun sarı renkli çeşitleri,
38 " " kırğıllı çeşitleri,
39 " " pembe renkli çeşitleri,
40 " " kırmızı " " ,
41 " " koyu sıklamen renkli çeşitleri içeriyor.

Şekil 22 de görüldüğü gibi lale Ocak-Mayıs ayları arasında piyasaya sunulmuştur. Ocak ayında beyaz renkli lale çeşidinin bir demeti hem 1750TL. ile maximum hem de 250 TL. ile minumum fiyatın sahibi olmuştur. Bu da aynı renk laleda kalite farkının fiyatı ne kadar geniş sınırlar içinde etkilediğinin iyi bir örneğidir.

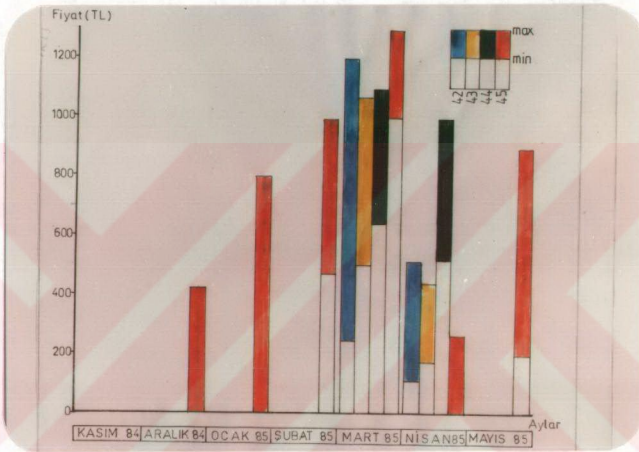
Yine Şekil 22 de Ocak ayının 1750 TL. ile beyaz renkli lale, Şubat'ta 1500 TL. ile kırğıllı lale ve Mart ayında 1800 TL. ile kırmızı ve 1750 TL. ile karışık renklerin bir araya gelmesinden oluşan bir demet lale en yüksek fiyattan alıcı bulmuştur. Buradan da anlaşılacağı gibi lalenin fiyat oluşumunda renk faktörü pek etken olmamaktadır.

Şekil 23: Perakendeciler Tarafından Satın Alınmış Lale Demetleri (Kala ve Sterliçya ile Birlikte) (Orijinal)

Nisan-Mayıs aylarındaki fiyat düşmesinin nedeni ise bu aylarda üretim sürecini tamamlayan uzun boylu ve büyük çiçekli lalelerin yerini kısa boylu ve küçük çiçekli lale çeşitlerinin almasıdır.

4.2.6. İris

Şekil 24: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında İris Çeşitlerine* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Original)

- * 42 No lu sütun karışık renkli,
43 " " sarı " ,
44 " " beyaz " ,
45 " " mor " iris çeşitlerini içeriyor.

İris fiyatlarının aylara göre dağılımı (Şekil 24) çan eğrisi özelliği taşımaktadır.

Mezata az miktarda sunulmaya başladığı Aralık, Ocak ve Şubat aylarında yalnızca mor renkli demetler görülmüştür. Üretimin arttığı Mart-Nisan aylarında ise beyaz ve sarı renkli demetlerinde piyasaya girdiği görülmektedir.

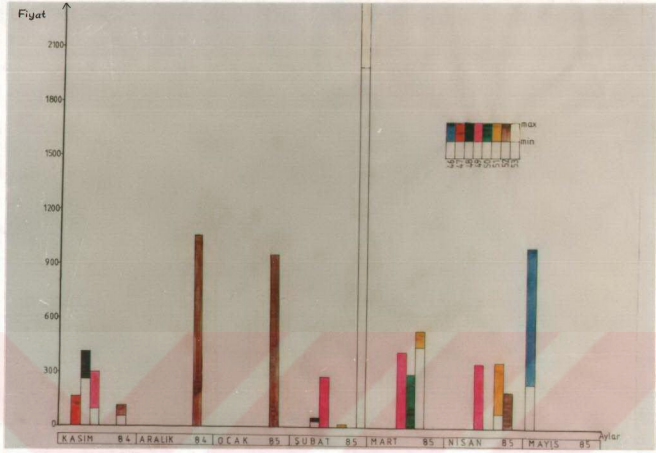
Şekil 25: Mezatta İris Satışları (Orijinal)

Fiyatların en yüksek değerlere ulaştığı Mart ayında mor renkli irisin demeti maximum 1300 ₺. na alıcı bulurken, bunu 1200 ₺. ile karışık renkli demet, 1100 ₺. ile beyaz ve 1070 ₺. ile sarı renkli demetin maximum fiyatları izlemiştir.

Görüldüğü gibi bu ayda maximum fiyatlar arasında büyük farklar ortaya çıkmamıştır. Oysa işin içine kalite faktörü girince bir demet irisin fiyatı 250 ₺. na kadar (Ocak ayı 42 no lu sütun) düşmektedir.

4.2.7. Mis Zambağı, Nerine ve Dalya

Burada dikkati çeken en önemli özellik 7 aylık inceleme süresince yalnızca bir mezat günü gelen bordo rengindeki dalyanın demetinin 2400 ₺. gibi süper fiyattan alıcı bulmasıdır. Bu da gül, karanfil, krizantem gibi alışılmış çeşitlerin arzını kabul eden perakendecinin değişik, iyi gelir sağlayacak ve mezata hiç sunulmayan bir çeşidin gelmesindeki tepkisini açıkça ortaya koymaktadır.

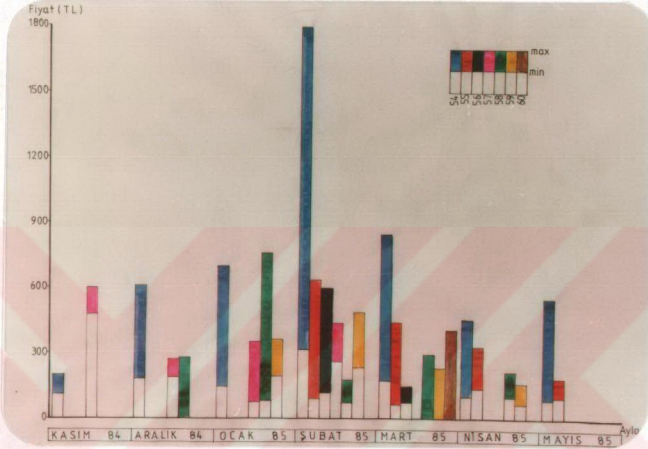

Şekil 26: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Zambak, Nerine ve Dalya Çeşitlerine* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maksimum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

- * 46 No lu sütun beyaz renkli,
47 " " pembe " ,
48 " " sarı " ,
49 " " portakal" ,
50 " " kırmızı " ,
51 " " karışık renkli mis zambaklarını,
52 " " nerine,
53 " " dalyanın değerlerini içeriyor.

Şekil 26 da görüldüğü gibi mezata az gelen bu çeşitler arasında dikkati çeken bir diğer özellik nerine fiyatlarının zambak fiyatlarından çok yüksek olmasıdır.

4.2.8. Diğer Soğanlı, Yumrulu, Rizumlu Kesme Çiçekler

Şekil 27: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Diğer Soğanlı, Yumrulu, Rizumlu Kesme Çiçeklere* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orişinal)

- * 54 No lu sütun kala,
- 55 " " frezya, (cormlu)
- 56 " " trompet nergis,
- 57 " " nergis,
- 58 " " sümbül,
- 59 " " manisa lalesi,
- 60 " " klivya'nın değerlerini içeriyor.

Şekil 28: Mezatta Kala Satışları (Orijinal)

Şekil 29: Mezatta Frezya Satışları (Orijinal)

Şekil 27 de görüldüğü gibi tüm bu soğanlı, yumrulu vb. kesme çiçekler içinde Kasım ayı dışında her ay için maximum fiyatları alıcıyı kala bulmuştur. Bunun nedeni de diğerlerine göre daha gösterişli bir kesme çiçek olmasının yanı sıra buket, çelenk yapımında da kullanılması rol oynamaktadır. En yüksek fiyatları alıcı bulduğu Şubat ayında kalanın bir tanesi 180 TL. ile 30 TL. arasında satılmıştır.

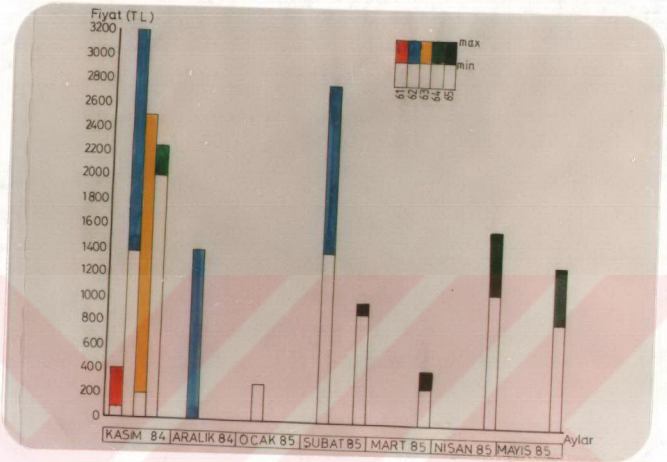
Kala dışındaki diğer cinsler arasındaki fiyat ilişkisi hepsinin de mezata sunulduğu Şubat ayı içinde incelenirse; 1 demet frezya maximum 640 TL. na, 1 demet trompet nergis 600 TL., 1 demet nergis 450 TL., 1 demet sümbül 200 TL ve 1 demet manisa lalesi 480 TL. sına alıcı bulmuştur.

Mart ayında kesme çiçek olarak karşımıza çıkan klivyanın 1 tanesi 380 TL. sına satılmıştır.

Şekil 30: Mezatta sümbül satışları (Orijinal)

4.2.9. Orkide Çeşitleri

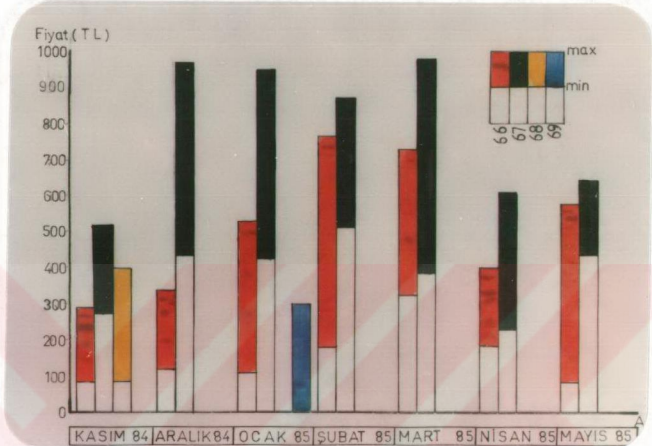
Şekil 31: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Orkide Çeşitlerine* Ait Aylık Ortalama Bir Adedinin Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

- * 61 No lu sütun karışık,
62 " " koyu pembe,
63 " " beyaz,
64 " " sarı,
65 " " pembe orkide çeşitlerini içeriyor.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de özel bir yeri olan orkideler, gelir düzeyi yüksek belirli kesim tarafından az miktarda ama yüksek fiyatlarla talep edilmektedir. Mezata sunulan orkide türleri arasında Cattleya Lindl. ve Cymbidium Swartz'ın bulunduğu tahmin edilmektedir.

Özellikle Cymbidiumlar bir dal üzerinde bulunan çiçeklerinin her birinin tek tek tüpler içinde satılması ile dikkati çekmektedir. Aynı tür İstanbul mezatında dal olarak 20-30 bin ₺. na alıcı bulmaktadır. İzmir'de çiçeklerinin tek tek satılması ile bir dalın fiyatı daha da yükselmektedir.

4.2.10. Gerbera , Sterliçya , Anturyum ve Atatürk ieği

Şekil 32: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Gerbera, Sterliçya, Anturyum ve Atatürk ieğine* Ait Aylık Ortalama Demet (Adet) Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

- * 66 No lu sütün 1 demet gerbera,
67 " " 1 adet sterliçya,
68 " " 1 adet anturyum,
69 " " 1 adet Atatürk ieği değerlerini içeriyor.

Yalnızca Kasım ayında mezata gelen anturyumun tanesi maximum 400  l ve minimum 100  l. sına alıcı bulmuştur. Ocak ayında mezata gelen Atatürk çiçeğinin tanesi 300  l. dan alıcı bulmuştur.

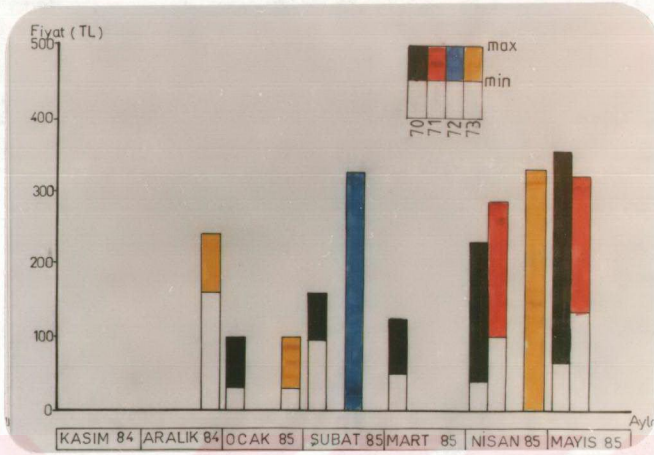
Tüm inceleme süresi içinde mezata sunulan gerbera ve sterliçya'da yüksek fiyatlardan satılmaktadır. Gerberanın 20 li bağlı demetler halinde satıldığı dikkate alınırsa, gerberanın en yüksek değerden alıcı bulduğu şubat ayında bir tanesi 39  l. dan maximum ve 9  l. dan minimum fiyata alıcı bulmuştur.

Şekil 33: Mezatta Sterliçya Satışları (Orijinal)

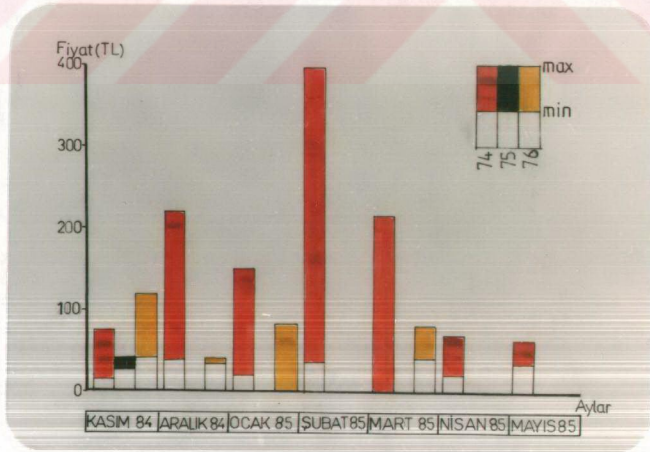
Sterliçyanın tanesi Kasım ayında maximum 520 TL. na satılırken fiyatlar da Mart ayı sonuna kadar yükselme izlenmiş ve Mart ayında maximum 1000 TL. ndan alıcı bulmuş ve daha sonra fiyatlarda düşüş gözlenmiştir.

4.2.11. Mevsimlik Çiçekler

Şekil 34 : Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Şebboy, Hüsniyusuf, Lahana Çiçeği ve Menekşenin* Aylık Ortalama Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

- * 70 No lu sütun bir demet şebboy,
 71 " " " " hüsniyusuf,
 72 " " " " adet lahana çiçeği,
 73 " " " " demet menekşenin değerlerini içeriyor.

Şekil: 35: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Susi, Medina ve Papatyaya* Ait Aylık Ortalama Demet Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

(Şekil 35'in devamı)

- * 74 No lu sütun susi,
75 " " medina,
76 " " papatya fiyatlarını içermektedir.

Şekil 34 de, bir demet menekşe Aralık ayında maximum 240 ₺., minumum 150 ₺ na satılmıştır. Bunu Ocak ayındaki maximum 100 ₺. ve minumum 30 ₺. ile fiyat düşüşü izlemiştir. Şubat ve Mart aylarında mezata gelmeyen bu güzel kokulu minik demet, Nisan ayında 325 ₺. ile yine ortaya çıkmıştır.

Şebboy da Ocak-Mart ayları arasında demeti 50-150 ₺. arasında değişen fiyatlara sahipken Nisan ayında 340 ₺. gibi tek ve yüksek fiyattan alıcı bulmuştur.

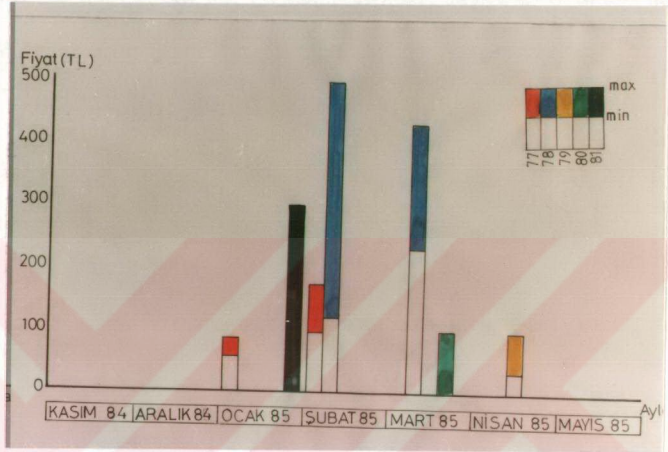
Nisan-Mayıs aylarında görülen hüsnüyusufun demet fiyatı 300 ₺ ile 120 ₺. arasında değişmektedir. Mezatta ilk kez Şubat ayında perakendecinin karşısına çıkan süs lahanası ise değişik görünüşü ile ilgi çekerek tanesi 330 ₺. dan satılmıştır.

Şekil 35 de tüm yıl boyunca piyasaya arz edilen ve çiçekçi dükkanlarının gelenek yapımında en büyük kurtarıcısı olan susi fiyatları çan eğrisi özelliği göstermektedir. Pazara bol sunulduğu aylarda demet fiyatı 10 ₺.na kadar düşen susi Şubat ayında maximum değer olarak 400 ₺. na ulaşmıştır.

Şekil 36: Mezatta Susi Satışları (Orijinal)

4.2.12. Ağaççık ve Çalı Formunda Çiçekli Bitki Dalları

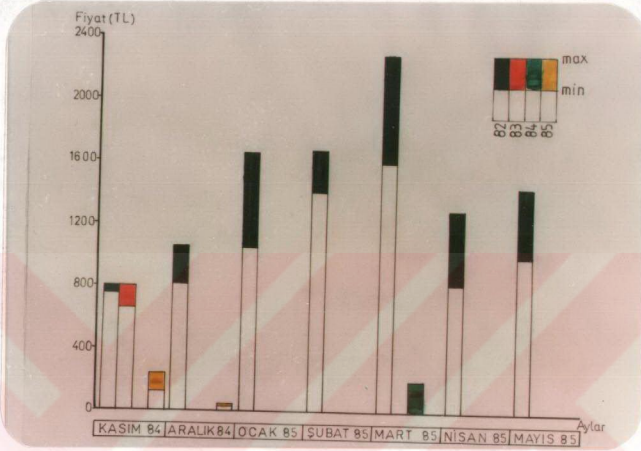

Şekil 37: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Ağaççık ve Çalı Formunda Çiçekli Bitki Dalları* Ait Aylık Ortalama Fiyatlarının Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

- * 77 No lu sütun Bahar dalı (1 dalı),
78 " " İzmir mimozası (1 dalı),
79 " " Leylak (1 dalı),
80 " " Pampas (1 demet),
81 " " Keçi söğüdünün (5 dal) fiyatlarını içermektedir.

Şekilde de görüldüğü gibi mezata doğa koşullarında çiçek açtıkları aylarda ve çok az gelen bu grup bitkiler de az miktarlarda gelmeleri nedeniyle çok tutulmaktadır. Örneğin İzmir mimozası Şubat ayında maximum 500 ve minimum 110 TL. dan satılmıştır.

4.2.13. Kurutulmaya Uygun Kesme Çiçekler

Şekil 38: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Kurutulmaya Uygun Kesme Çiçeklere* Ait Aylık Ortalama Fiyatların Maximum ve Minimum Değerleri (Orişinal)

- * 82 No lu sütun Bahar yıldızı (1 demet),
83 " " Sedef (1 dal),
84 " " Küçük sedef (1 demet)
85 " " Kağıt çiçeğı (1 demet) nin değerlerini içerişiyor.

5.11.1984 tarihinde S.S. çiçek satış Kooperatifi İzmir Şubesinin yeni binasında ilk açılış meşatını yapıldığı gün ilk ve son kez gelen sedefin bir dalı 800 ₺. ile 650 ₺ arasında alıcı bulmuştur. Mart ayında bunun yerine meşata getirilen ve tohum kapsülleri daha küçük olan sedefler bunun yerini alamamış, bir demeti 200 ₺. dan satılmıştır.

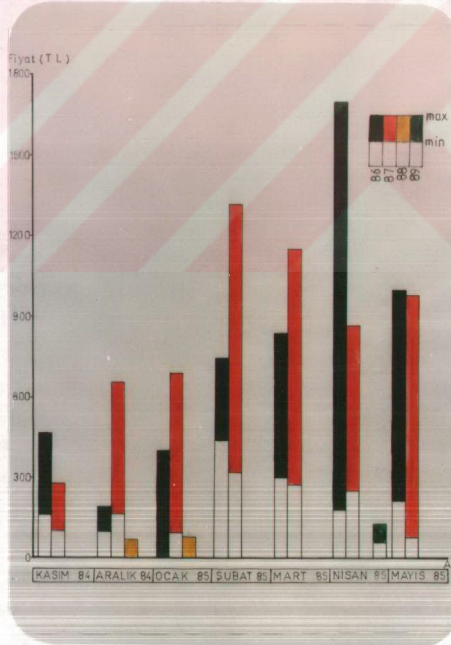
Kağıt çiçeğı ise Kasım ayında demeti maximum değerden 240 ₺. na satılırken minimum fiyatı Aralık ayında yalnızca 40 ₺. olmuştur.

Meşata her ay az miktarda da olsa gelen ve günümüzün çok tutulan bir çiçeğı olan bahar yıldızı aylık ortalama maximum değerinin en üst noktasına Mart ayında 2300 ₺. ile erişmiştir.

Şekil 39: Mezatta Bahar Yıldızı Satışları (Orijinal)

4.2.14. Yeşillikler

Şekil 40: Kasım 1984 ve Mayıs 1985 Ayları Arasında Yeşilliklere* Ait Ortalama Fiyatların Maximum ve Minimum Değerleri (Orijinal)

(Şekil 40'ın Devamı)

- * 86 no lu sütun kuşkonmaz (1 demet),
- 87 " " çıtır (1 demet),
- 88 " " eğrelti (1 demet),
- 89 " " duvar sarmaşığı (1 demet) na ait değerleri içeriyor.

İzlenen aylar içinde çoğunlukla çıtır fiyatları, kuşkonmaz fiyatlarından daha yüksek değerlere ulaşmıştır. Fakat Nisan ayında çok değişik bir olay olmuş ve 1 demet kuşkonmaz maximum 1800 TL. dan alıcı bulmuştur. Aynı ay 1 demet çıtır ise maximum 850 TL. na satılmıştır.

Şekil 41: Mezatta Çıtır Satışları (Original)

4.2.15. Saksı Bitkileri

Tablo 30 da listeleri verilen saksı bitkileri çok az miktarlarda geldiğinden bunların fiyat değişimleri grafikte belirtilmemiştir. Çünkü izlenen aylar içinde 2 ya da 3 mezat günü gelen herhangi bir saksı bitkisinin kalitesi, fiyat değişimi hakkında değerlendirme yapmak olanaksızdır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Tüm Dünya'da tarım ürünleri ticaretinde süs bitkilerin oranı son yıllarda büyük artışlar göstermektedir. Özellikle Dünya ticaretinde gerek ihracat gerekse ithalatıyla etken olan Batı Avrupa Ülkeleri ekilebilir alanlarının kısıtlı olması ve iklim koşullarının elverişsizliği gibi nedenlerle gereksinim duydukları çiçeklerin tümünü kendi iç piyasalarından karşılayamamakta ve ithalata yönelmektedirler. Bu ithalatla Türkiye ile benzer ekolojik koşullara sahip Akdeniz Ülkelerinin (İsrail, İtalya, Fransa, İspanya gibi) önemli payları vardır. Oysa ekolojik ve coğrafik konumu açısından çok iyi olanaklara sahip ülkemiz bu avantajlarını değerlendirememekte; iyi bir organizasyon olmadığı için Avrupa standardı altındaki yetersiz üretimini yalnız kendi iç piyasasında değerlendirmektedir.

Üretim sahalarından optimum yararlanamama, her tür için uygun üretim programını bilmeme, steril çalışmama, çağın gelişen teknolojilerinden yararlanamama, küçük aile işletmeleri çerçevesinde kalma, devlet desteğinden yoksunluk iyi bir üretici ziraat mühendisi diyalogunun kurulamaması gibi nedenlerle ülkemizde iç piyasaya bile cevap veremeyen, düşük kalitesine rağmen yüksek fiyatla satılan süs bitkileri (özellikle kesme çiçekler) üreticiye isteğini geliri sağladığından üretici, daha fazla, daha sağlıklı ve kaliteli ürünü nasıl elde ederim diye düşünmemektedir.

Üretimin kabuk ve miktar olarak arttırılmasında uygun üretim programı yapılması en önemli faktörlerden biridir.

Karanfil örneğinden yola çıkarak tüm süs bitkilerinde sağlıklı damızlık materyal kullanımı ile daha uzun saplı, kaliteli, iri çiçekli ve piyasaya az sunulan renklerde çiçek sunulabilir. Piyasada çok tutulan sıklamalı rengi karanfil üretimi arttırılabilir ayrıca şu an kaliteli üretimi yapılamadığı için düşük fiyattan satılan sarı renkli karanfillerinin de uzun saplı ve büyük çiçekli çeşitlerinin üretimi ile bu renkte piyasada söz sahibi olabilir.

Gül üretiminde ise uygun üretim programı ile kalitenin dolayısı ile fiyatların düştüğü bahar aylarında kaliteli gül yetiştirerek fiyatların yükselmesi sağlanabilir.

Ege bölgesinde yetiştirilen glayöl çeşitleri içinde sarı renkli glayölün gerek üretim fazlalığından gerekse kalitesinin düşük olmasından düşük fiyatla satıldığı gözlenmektedir. Bu nedenle glayöl yetiştiricileri sarı renkli glayöl çeşitlerine ayırdıkları alanda kısıtlamaya gitmeli arzı az olan çeşitlere doğru üretimini kaydırmalıdır.

Şu anda piyasaya glayölün ebruli renkleri (mor-beyaz, kırmızı-beyaz gibi) glayöl hiç gelmemektedir. Bu çeşitlerin üretimini yapmak üreticiye tahmin edebileceğinden çok fazla gelir getirebilir.

Üretimde önemli bir noktada iklimsel faktörlerin üretimi düşürdüğü zamanlarda masraftan kaçınmayarak bol miktarda ve kaliteli çiçeği piyasaya sunmaktır. Glayölde Mart ayındaki fiyatlardaki yükselme Şubat ayında donlu gün sayısındaki çokluk olmuştur. Bilinçli bir üretici bugünlerde serada ısıtmayı arttırarak bu durumu çiçek kalitesini etkilememesini sağlayıp, piyasaya kaliteli çiçek sunabilir.

Şekil 22 de de görüleceği gibi lale İzmir piyasasına Ocak ayında girmektedir. Oysa soğuk hava deposu kullanılarak teknik üretim yapıldığında bu tarih Kasım-Aralık ayına kaydırılabilir. Böylece diğer üreticiler piyasaya girmeden yüksek gelir elde edilebilir.

Mezata az gelen nerine, mis zambağı gibi çeşitlerde, özellikle fiyatları oldukça yüksek seyreden nerinede, üretim arttırılmalıdır. Bunun yanı sıra yeni ortaya çıkan çeşitler araştırılmalı ve bunların üretimi yapılarak piyasaya hakimiyeti sağlanmalıdır. Örneğin; İzmir piyasasına hemen hemen hiç gelmeyen sedefin üretimi karlı bir yatırım olabilir.

6. ÖZET

1975 yılında F.A.O. tarafından yapılan istatistiklere göre dünyadaki tarım ürünlerinin ihracat değerinin %11'i (13 milyar \$), taze sebze, meyve ve süs bitkilerine aittir.

Kesme çiçeğin uluslararası ticaretinde gül, karanfil ve krizantem ve soğanlı bitkiler hakim olurken, en fazla üretilen karanfildir.

Batı Avrupa ülkelerinin ithalatında Avrupa içinde ana pazar Hollanda iken, Avrupa dışından ithalatta en fazla İsrail, Kolombiya ve A.B.D. söz sahibidir.

Türkiye'nin 1985 yılı kesme, çiçek, yeşillik ve saksı bitkileri tüketim değeri tahmini 13 milyar ₺. dir. 1984 yılında yurt içinde satılan kesme çiçeklerin % 25'ini gül, % 20 sini karanfil ve % 15'ini de glayöl oluşturur. Bu üç çeşit toplam sera alanının da % 83'ünü kaplamaktadır.

Türkiye'de süs bitkileri yetiştiriciliği Ege, Akdeniz ve Marmara bölgesinde yapılmaktadır. Üreticinin yıllık gelirinin % 80-90'ını sağladığı kış aylarında, S.S. Çiçek Yetiştirme ve Satış Kooperatifi İzmir Şubesi mezat satışları izlenmiştir. Daha sonra hazırlanan grafikler ile mezatla satışları izlenen her süs bitkisinin aylık maximum ve minimum fiyatları verilmiş ve böylece piyasada hangi aylarda hangi çeşidin daha fazla değer kazanabileceği üzerine değerlendirmeler yapılmış ve üreticiye önerilerde bulunulmuştur.

SUMMARY

On the basis of statistics made by F.A.O. in 1975, 11 percent of the export value of the agricultural products in the world is belong to the fresh vegetables, fruits and ornamental plants (\$ 13 billion).

The value of export of the ornamental plants is about a billion dollars.

While the roses, carnations, chrysanthemums and flowering bulbs are dominating in the international trade of cut flowers, the large amount of product is supplied by the carnation.

While Holland is of the greatest exporting potential among the Western European countries; in the world Holland, U.S.A., Columbia and Israel are superior to the other countries.

In Turkey, the consumption value of the cut flowers, foliages and pot plants are approximately TL. 13 billion.

In 1984 the kinds of cut flowers sold mostly in our country consist of roses, carnations and gladiolus with 25, 20 and 15 percent, respectively. These three cut flowers include 83 percent of the total production in the glass-houses.

In the Turkey, the ornamental plants are grown in the regions of Aegean, Mediterranean and Marmara.

During the winter period which the producers earn 80-90 percent of their income the auction of S.S. Çiçek Yetiştirme ve Satış Kooperatifi (The Flower Production and Sales Cooperative) has been observed. Graphs are then prepared with the maximum and minimum prices for each of the ornamental plant.

Thus the relative prices of the ornamental plants have been evaluated and proposed to the producers.

KAYNAKÇA

1. Alvensleben, R.V. et. al.; 1979. Entwicklungen im Welthandel mit Gartenbauerzeugnissen. Arbeitsbericht Nr.16 Institut für Gartenbauökonomie der Universität Hannover.
2. Alvensleben, R.V.; 1980. Topping Europe's Large Floricultural Market. Forum Volum XVI. Number 4. Cenevre.
3. Alvensleben, R.V.; Timm, G.; 1981. Entwicklungstendenzen im Absatzsystem für Schnittblumen and Topfpflanzen. Arbeitsbericht Nr. 35. Institut für Gartenbauökonomie der Universität Hannover.
4. Altan, S.; 1981 . Ülkemizde Süs Bitkileri İçinde Kesme Çiçekçiliğinin Yeri ve Damızlık Sorunları. Türkiye Süs Bitkileri Haftası Bildirisi Peyzaj Mimarlığı Dergisi 1982 Özel Sayısı, Ankara.
5. Altan, S.; 1985. Çukurova Bölgesinde Yeni Gül Çeşitleri Üzerinde Çalışmalar. Serada Üretim. Yıl. 2, Sayı. 20, Ankara.
6. Anonym; 1981. Süs Bitkileri Haftası Bildirileri. Peyzaj Mimarlığı Dergisi 1981 Özel Sayısı Ankara.
7. Anonym; 1985. Kooperatif Kongreleri. Serada Üretim, Yıl. 2, Sayı 18.
8. Erkal, S; 1985. Yalova İlçesi Kesme Çiçek İşletmelerinin Ekonomik Yapısı, Faaliyet Sonuçları ve Seralarda En Uygun Ürün Bileşimlerinin Saptanması Üzerinde Araştırma Doktora Tezi. Atatürk Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Yalova.
9. Erler, R.; Siegmund, I.; 1985. Yearbook of the international Horticultural Statistics. AIPH. Volume 33. Institut For Gartenbauökonomie der Universität Hannover.

10. Hatipoğlu, A.; 1982 . Türkiye'de Kesme Çiçek Dış Satımını ve Gelişmesini Engelleleyen Faktörler ve Alınması Gerekli Önlemler. I. Türkiye Seracılık Kongresi Yayın No:101 Antalya.
11. Hatipoğlu, A.; 1985. Türkiye'de Çiçek Üretimi ve Başlıca Sorunları Buket Dergisi. Yıl: 1, Sayı 1,
12. Karabrahimoğlu, M.; 1985. Çiçekçiler Gününde Üreticiler Adına Yapılan Açıklama. "Basın Bildirisi", Serada Üretim, Yıl:2, Sayı:19. Ankara.
13. Manisalı, B.; 1976. Kesme Çiçek ve Çiçek Soğanı İhracatının Geliştirilmesi Hakkında Rapor. İGEME No:48. Ankara.
14. Osmanlıoğlu, E.; Adsan, O.; 1970. Türkiye Çiçekçiliğinin Durumu ve İhracat İmkanları Bahçe Kùltürleri Araştırma ve Eğitim Dergisi Cilt 3. Sayı 1. Yalova.
15. Osmanlıoğlu, E.; 1974. Türkiye Çiçekçilik Endüstrisinin Durumu İle Yalova Civarındaki Çiçekçilik İşletmelerinin Ekonomik Yapısı ve Gelişmeler İçin Gerekli Kredi İhtiyaçları. Atatürk Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Yalova.
16. Osmanlıoğlu, E.; Ertürk, A.; 1976. Türkiye'de Kesme Çiçek Pazarlaması; Sorunları ve Geliştirme İmkanları. Atatürk Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü. Yalova.
17. Otaran, G.; 1984. Süs Bitkileri Dünya Ticareti. İGEME Dergisi. Yıl 22, Sayı. 41, Ankara.
18. Perçin, H.; 1981. Süs Bitkileri Yetiştiriciliği için Damızlık Üretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Alınması Gereken Önlemler. Türkiye Süs Bitkileri Haftası Bildirisi. Peyzaj Mimarlığı Dergisi 1981 Özel Sayısı. Ankara.
19. Smith, C.N.; 1976. Flower business blossoms Forum Volum XII. Number 4 Cenev
20. Toprak, A.; 1981. İzmir Yöresinde Kesme Çiçek Pazarlaması ve Sorunları. Diploma Tezi E.Ü.Z.F. Ziraat Ekonomisi, Bornova.
21. Zee, A.W.; 1985. De grootste bolbloemen veiling ter wereld Veilingvereniging "Flora" Rijnburg-Holland.

EK

1950-1986 Yılları Arasında Döviz Alış Kurları*

	Amerikan Doları	Batı Alman Markı	İsviçre Frangı
	\$	DM	sfr.
1950	2,50	0,67	0,67
1960	9,00	2,14286	2,05817
1965	9,00	2,14286	2,05817
1970	14,85	4,0909	3,4575
1975	13,85	5,95	5,60
1980	91,04	19,767	17,778
1981	132,30	58,35	73,38
1982	184,90	78,25	93,05
1983	280,00	101,75	127,97
1984	442,50	141,20	171,51
1985	574,00	233,15	276,76
28.1.1986	594,61	242,50	292,40

* Her yılın 31 Aralık günü dikkate alınmıştır.